

วรรณกรรมและการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

หลักการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

การประกอบอาชีพ เป็นกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับบุคคลโดยทั่วไป การที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จนั้น นับว่าเป็นปัญหาสร้างความยุ่งยากให้แก่บุคคลมาก

อีลี กิ้นส เบอร์ก * (Eli Ginzberg) กล่าวถึงการเลือกอาชีพว่าเป็นกระบวนการตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่การตัดสินใจเพียงครั้งเดียว แต่เป็นการตัดสินใจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และแต่ละขั้นของกระบวนการมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของอายุของแต่ละบุคคล ซึ่งกาลเวลาเหล่านี้จะไม่หวนย้อนกลับหลังไปอีก ดังนั้น เมื่อตัดสินใจแล้วจะกลับหลังไม่ได้ การเลือกเป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่กาลข้างหน้าและจะจบลงด้วยการประนีประนอมระหว่างความสนใจ ความต้องการของตนเอง กับความเป็นจริงในโลก ดังนั้น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของกินส เบอร์กจึงมี ๓ ประการคือ

๑. การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการ (Process)
๒. กระบวนการเลือกอาชีพจะย้อนกลับหลังไม่ได้ (Irreversible)
๓. การเลือกอาชีพจะมีการประนีประนอมขั้นสุดท้ายระหว่างความสามารถ ความสนใจและความเป็นจริงของสภาพแวดล้อม (Compromise)

* Eli Ginzberg, The Development of Human Resources, (Mc.Graw Hill, Inc., 1966), pp. 47 - 57.

อีลี กีนส เบอร์ก แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น ๓ ระยะเวลาคือ

๑. ระยะเวลาเพ้อฝัน (Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่ก่อนอายุ ๑๑ ปี การเลือกอาชีพระยะนี้เป็นกระบวนการเลือกแบบเพ้อฝัน เป็นแค่เพียงความอยากเท่านั้น เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนาที่จะเป็น เมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กไม่สามารถที่จะประมาณความสามารถหรือโอกาสและขอบเขตของความจริงได้ ระยะเวลาเป็นระยะแรกที่เกิดทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับงาน เช่น เด็กจะพูดว่า "ฉันไม่ชอบทำงานหนัก" "ฉันไม่ชอบทำงานที่เกี่ยวข้องกับความสกปรก"

๒. ระยะเวลาแสดงความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง (Tentative Period) อายุ ๑๑ - ๑๗ ปี การเลือกอาชีพระยะนี้แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาของการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพในอนาคต คำนี้ถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน ระยะเวลาการเลือกยังเป็นการเลือกที่ยืดหยุ่นประกอบเกี่ยวกับตัวเองอยู่ เช่น คำนี้ถึงความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเอง คนส่วนมากจะมีระยะการเลือกสูงสุดอยู่แค่ในระยะเวลาที่ยังแบ่งออกเป็นชั้นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ การเลือกในขั้นนี้จะอยู่ในรูปของความสนใจ และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความปรารถนาในระยะเวลาเพ้อฝัน

๒.๒ การเลือกจะคำนึงถึงความสามารถโดยการประเมินความสามารถของตนเอง การเลือกที่อาศัยความสนใจอย่างเดียวอาจจะผิดพลาดได้

๒.๓ การเลือกจะคำนึงถึงค่านิยมของตนเองด้วย เด็กจะเริ่มมีค่านิยมเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น

๒.๔ ระยะเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยทั่วไป เด็กจะสุ่มขึ้น มีความตื่นตัวเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นจริงมากขึ้น ในขั้นนี้เด็กหญิงจะปรับตัวให้เข้ากับบทบาทในอนาคต คือบทบาทของความเป็นภรรยาและความเป็นแม่ และมักจะนึกถึงการแต่งงานมากกว่าการทำงาน ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กชายที่มุ่งจะเลือกอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง

๓. ระยะเวลาจริง (Realistic Period) อายุ ๑๗ ปี-ผู้ใหญ่ ระยะเวลา
บุคคลจะยอมรับเอาความจริงในสิ่งแวดล้อม เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือก การเลือกจะ
เป็นการประนีประนอม (Compromise) ระหว่างความต้องการของตนเองกับโอกาส
ที่จะเป็นไปได้ ระยะเวลาแบ่งออกเป็นชั้นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

๓.๑ เป็นชั้นที่พยายามจะให้การตัดสินใจเลือก เป็นสิ่งที่ตรงกับความเป็นจริง คำนึงถึงความสนใจและค่านิยมของตนเอง เป็นชั้นที่เด็กคำนึงถึงอนาคตของตนเองมาก

๓.๒ อายุประมาณ ๒๐ ปี เป็นชั้นที่ยอมรับคุณภาพของตนเอง คำนึงถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนจะเลือกต่อไป เป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

๓.๓ เป็นชั้นวางแผนเกี่ยวกับขอบข่ายของการเลือกในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง โดยมีการฝึกเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ ถ้าปรากฏงานที่เลือกแล้วไม่นำมาซึ่งความพอใจ ก็จะเข้าไปรับการฝึกเฉพาะงานด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการหาความรู้ใหม่เฉพาะอาชีพต่อไป

ประมวล วิทยากร^๑ ได้อ้างถึง ซูเปอร์ (Super) ได้ทำการศึกษากการเลือกอาชีพและได้สรุปรวบรวมตั้ง เป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า "Theory of Vocational Development" ซูเปอร์ใช้คำว่า Development แทน Choice ก็เพราะว่า Development กว้างกว่า ซึ่งหมายรวมถึง ความชอบ การเลือกการพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพ ความรู้อื่นเป็นรากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีนี้มีอยู่ ๑๒ ประการคือ

๑ ประมวล วิทยากร, "ค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จังหวัดนครสวรรค์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐), หน้า ๒๑.

๑. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ทฤษฎีของความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นหลักสำคัญทั้งค้ำที่เกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยา บางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ดังนั้น การเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Maltipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัวของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือพอใจในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งนั้นไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัว แต่มีคนละอย่าง

๓. ภาระส่วนของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพจะมีภาระส่วนของความสามารถ เฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่นความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ นั่นคืออาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

๔. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิคารมการหรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นจะสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากอาชีพของผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้ใหญ่ก็ควรจะเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

๕. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Adjustment) การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuous Process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่ รวมทั้ง Self-Concept ของตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการตัดสินใจก็ต้อง เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

๖. ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

๖.๑ ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ ๑๔ ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

๖.๒ **ขั้นของการสำรวจ(Exploration Stage)** ระหว่างอายุ ๑๔ - ๒๕ ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองสวมบทบาทของผู้อื่น เช่น การหาคุณ การหาอาชีพและการหาตำแหน่งในสังคม

๖.๓ **ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage)** ระหว่างอายุ ๒๕ - ๔๕ ปี เป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคงและมีบ้านอยู่อาศัย

๖.๔ **ขั้นของชีวิตที่มั่นคง(Maintenance Stage)** ระหว่างอายุ ๔๕ - ๖๕ ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตา หาความก้าวหน้าในการทำงาน

๖.๕ **ขั้นของความเสื่อม (Decline Stage)** ตั้งแต่อายุ ๖๕ ปีถึงตาย เป็นช่วงที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบน้อยและมีบทบาทในสังคมน้อย

๗. **กระแสนของอาชีพ (Career Patterns)** กระแสนของอาชีพนั้นขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจและโอกาส ซึ่งกระแสนอาชีพนี้ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ

๘. **การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนวทาง (Development Can Be Guided)** การพัฒนาตลอดทุกช่วงของชีวิต ควรได้รับการแนะแนวทางให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยการให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันควร

๙. **การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development the Result of Interaction)** สิ่งแวดล้อมได้แก่การอบรมเลี้ยงดูจากบ้าน การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและจากสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งช่วยประเมินแปลความหมายข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพและทดลองวางแผน เกี่ยวกับอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้าง **Self-Concept** ของตนเองด้วย คือ ทำให้รู้จักตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง อันจะทำให้รู้จักประเมินประนีประนอมระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสที่จะเป็นไปได้อันจริง

๑๐. ความไม่คงที่ของกระแสนอาชีพ (The Dynamics of Career Patterns)

กระแสนของอาชีพหนึ่งขึ้นอยู่กับระดับของสังคม เศรษฐกิจของปีตามารคา สติปัญญา ความสามารถและความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่ เช่น เกี่ยวกับการพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต ระหว่างช่วงของการเจริญเติบโต (The growth stage) และระยะต้นของช่วงการสำรวจ (The early exploration stage) บุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพ แต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยนี้จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการนี้ ในช่วงหลังของขั้นของการเจริญเติบโต (Late Exploratory stage) ขั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment stage) และขั้นของชีวิตที่มั่นคง (Maintenance stage)

๑๑. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคล (Job Satisfaction: Individual Differences, Status and Role) บุคคลจะพึงพอใจในงานต่างงานนั้น ไปกันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถและการใ้ส่วมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ระดับของความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนา (Self-Concept) ของบุคคล

๑๒. งานคือ วิถีทางของชีวิต (Work is a Way of Life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคล การที่บุคคลจะพึงพอใจในงานและพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้น ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่ไ้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และสามารถกระทำไ้ตามบทบาทที่บุคคลนั้น เลือกแล้ว

จอห์น แอล ฮอลแลนด์ (John L. Holland) ได้กล่าวถึงการเลือกอาชีพว่าความสนใจในอาชีพและความชอบในอาชีพของบุคคลมีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ดังนั้น การเลือกอาชีพจึงเป็นการแสดงออกถึงบุคลิกภาพของบุคคล และ

แบบสำรวจความสนใจในอาชีพก็คือ แบบสำรวจบุคลิกภาพนั่นเอง นอกจากนี้ฮอลแลนด์
ยังเชื่อว่าความพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพและความสัมพันธ์ในอาชีพขึ้นอยู่กับ
กับความสอดคล้องกันระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของงานแต่ละชนิด 'จากความ
เชื่อ เช่นนี้ ฮอลแลนด์จึงแบ่งแยกประเภทบุคลิกภาพของบุคคลและประเภทของสิ่งแวดล้อม
ของงานดังต่อไปนี้

ประเภทบุคลิกภาพ

ฮอลแลนด์แบ่งประเภทของบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น ๖ ประเภทคือ

๑. คุณลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ คือมีลักษณะของความเป็น
ผู้ชาย แข็งแรง ไม่ชอบเข้าสังคม มีความก้าวร้าว มีความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อ
และทักษะ เป็นอย่างดี แต่ขาดความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและทักษะ ชอบปัญหาที่เป็น
รูปธรรมมากกว่านามธรรม บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้มักจะชอบอาชีพต่อไปนี้คือ
อาชีพด้านเทคนิคการบิน การก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า การประมง วิศวกรรม เครื่องกล
ช่างท่อท่อประปา ช่างถ่ายรูป พนักงานควบคุมเครื่องจักรกลคน พนักงานวิทยุ ช่าง
สำรวจ การเกษตร

๒. บุคคลผู้มีบุคลิกภาพประเภทนี้มีลักษณะของผู้ชาย เข้าสังคมไม่ค่อยเป็น
ชอบเก็บตัว ชอบคิดมากกว่าการกระทำ ชอบใช้สติปัญญา มีค่านิยมและทัศนคติที่ไม่ค่อย
ตรงตามประเพณี บุคคลประเภทนี้ชอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เคมี บรรณารักษ
วารสารวิทยาศาสตร์ ธรณีวิทยา การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ อุตุนิยมศาสตร์ กายภาพ
ศาสตร์ เขียนบทความทางวิทยาศาสตร์และสัตวแพทย์

๓. บุคคลผู้มีบุคลิกภาพประเภทนี้ ชอบการสังคม มีความรับผิดชอบ มีลักษณะ
ของเพศหญิง ชอบทางด้านอักษรศาสตร์ การศาสนา มีความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา
และการใช้ทักษะ เป็นอย่างดี หลีกเลี่ยงวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญา ชอบกิจกรรม
ทางกายภาพ ชอบแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่น มีความสามารถในการพูด ชอบอาชีพที่ช่วยเหลือ
ผู้อื่น เช่น เป็นผู้ดูแลหรือผู้จัดการโรงเรียน นักจิตวิทยาคลินิก ตัวแทนของสวัสดิภาพ

ทางสังคม นักสอนศาสนา ครู ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปัญหาเยาวชน ผู้ให้คำปรึกษาหารือ
ครูพลศึกษา ผู้ควบคุมดูแลสนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่น จิตแพทย์ นักพูด

๔. บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบนี้ชอบรูปแบบทางภาษาและกิจกรรมเกี่ยวกับตัว
เลข ชอบบทบาทของการ เป็นผู้ยุติบังคับบัญชา หลีกเลียงสถานการณ์ที่กำกวม และ
การ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น ชอบการกระทำตามระเบียบแบบแผน เช่นผู้ดูแลรักษา
หนังสือ ผู้ตรวจเงิน ผู้ประเมินราคา พนักงานชวเลข นักวิเคราะห์การเงิน ผู้ควบคุม
การสำรวจ พนักงานบัญชี ผู้เชี่ยวชาญในการควบคุมคุณภาพ นักสถิติ ผู้เชี่ยวชาญทาง
ค่านับบัญชี ผู้จัดการการค้าและการขนส่ง

๕. บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้จะมีลักษณะของเพศชาย มีทักษะในการใช้
ภาษาเพื่อการโฆษณา มีลักษณะเป็นคนเด่น แข็งแรง ไม่ค่อยชอบการใช้สติปัญญา ชอบ
งานที่ได้แสดงออกและชอบเป็นผู้นำ มีความก้าวร้าวทางคำพูด อาชีพที่บุคคลประเภทนี้
ชอบ ได้แก่งานด้านบริหารธุรกิจ พนักงานขาย ผู้จัดการโรงแรม งานในภัตตาคาร นัก
เลี้ยงโชคค่ากำไร ผู้จัดการกีฬา ผู้ขายหุ้นและขายสินค้า ผู้อำนวยการโทรทัศน์ นายหน้า
ขายของที่ท่องเที่ยวไป

๖. บุคคลผู้มีบุคลิกภาพประเภทนี้ไม่ชอบการเข้าสังคม มีความต้องการที่จะ
แสดงออกตามแบบ เฉพาะของตน ไม่ต้องเหมือนหรือตามอย่างผู้อื่น มีบทบาทของผู้หญิง
มีความทรนทานจากความไม่สงบของอารมณ์ขอย ๆ ชอบถ่ายเทคปัญหาสิ่งแวดล้อมออกมา
โดยการแสดงออกทางศิลปะ อาชีพที่บุคคลที่มีบุคลิกภาพประเภทนี้ชอบ ได้แก่ผู้จำหน่าย
ผลงานทางศิลปะ นักเขียน นักเขียนการ์ตูน พหุชัยศิลป์ นักประพันธ์เพลง นักร้อง ผู้สอน
การแสดง นักเขียนที่ไม่ประจำอยู่ในสำนักงานหนังสือพิมพ์ ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน
ดนตรี นักดนตรี คนเขียนบทละคร นักกวี ผู้จัดเวที ผู้ควบคุมวงดนตรี

ประเภทของสิ่งแวดล้อม

ประเภทของสิ่งแวดล้อมที่ฮอลแลนด์แบ่งไว้มี ๖ ประเภท ซึ่งสอดคล้องกับ
ประเภทของบุคลิกภาพคือ

๑. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้มีลักษณะที่เป็นรูปธรรม เช่นงานที่ใช้ทักษะทางจักรกล งานที่ต้องใช้กำลังกาย งานกลางแจ้ง งานที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ เช่นช่างเทคนิค ช่างไฟฟ้า งานก่อสร้าง การเกษตร สถานที่ที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ เช่นสถานีเค็ม น้ำมัน ร้านค้า เครื่องจักร ฟาร์ม สถานที่ก่อสร้างและร้านค้าคัคม

๒. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้แสดงลักษณะที่เป็นนามธรรม งานที่ต้องใช้ความสามารถ งานสร้างสรรค์ อันเป็นผลมาจากความคิดและสติปัญญา ใช้ความสามารถทางสติปัญญามากกว่าการใช้ฝีมือ สิ่งที่สำคัญสำหรับงานในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้คือ ความสามารถในการเขียน งานที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ เช่นวิศวกร มนุษยวิทยา นักภาษาศาสตร์ นักชีววิทยา นักพฤกษศาสตร์ นักวิจัยในห้องทดลอง นักวินิจฉัยโรคในโรงพยาบาล หรือคลินิก งานห้องสมุด งานวิจัยเครื่องจักร นักคำนวณ สถานที่ที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ เช่นห้องทดลองวิจัย ห้องวินิจฉัยโรคในโรงพยาบาลหรือคลินิก ห้องอ่านหนังสือและที่ทำงานที่มีหนังสือวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด

๓. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้แสดงลักษณะงานที่ต้องการความสามารถในการแปลความหมายและแก้ไขพฤติกรรมของมนุษย์ สนใจในการสื่อสารกับผู้อื่น งานที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ ได้แก่ ผู้จัดการโรงเรียน นักจิตวิทยาคลินิก ตัวแทนสวัสดิภาพทางสังคม ครู นักสอนศาสนา สถานที่ที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ เช่นโรงเรียนหรือวิทยาลัย สำนักงานบริการให้คำปรึกษาหารือ สถานบริการสัมภาษณ์หรือการบำบัด โรงพยาบาลโรคจิต วัด สำนักงานทางการศึกษาและศูนย์พักคอยอ่อนโยนใจ

๔. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้แสดงลักษณะงานที่ต้องมีระบบ งานในเวลา งานที่เป็นรูปธรรม งานที่ต้องใช้กระบวนการทางภาษาและการคำนวณ เช่นงานธนาคาร ผู้ดูแลหนังสือ ผู้ตรวจเงิน ผู้ประเมินราคา พนักงานชวเลข นักวิเคราะห์การเงิน ผู้ควบคุมการสำรวจ พนักงานบัญชี ผู้เชี่ยวชาญการควบคุมคุณภาพ สถานที่ที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ ได้แก่ ธนาคาร บริษัท ที่ทำการไปรษณีย์ ห้องเอกสารและสำนักงานธุรกิจ

๕. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้แสดงลักษณะงานที่ต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อการโฆษณา ชักชวน และแนะนำผู้อื่น ใ้แก่งานบริหารธุรกิจ ผู้ช่วยผู้จัดการโรงแรม ประชาสัมพันธ์ของโรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ทำงานที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ ได้แก่ บ้านพาหนะ สำนักงานที่กิน ที่ชุมนุมทางการเมืองและสำนักงานนายหน้าแจ้งความ

๖. สิ่งแวดล้อมประเภทนี้แสดงลักษณะงานที่ต้องการการแปลความหมายหรือการสร้างสรรค์รูปแบบของศิลป์ ตลอดจนถึงรสนิยมความรู้สึกและจินตนาการ และต้องการความสามารถในการวาดเส้น ใช้ความรู้สึกและอารมณ์ในการแก้ปัญหา. สถานที่ทำงานที่จัดอยู่ในสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ ได้แก่ สถานที่ซ่อมและแสดงละคร สถานที่แสดงดนตรี ห้องเต้นรำ ห้องเขียนหนังสือและห้องสมุด

เมื่อพิจารณาการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์แล้ว พอจะมองเห็นแนวทางของการเลือกอาชีพได้ว่า ถ้าบุคคลใดต้องการจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้เกิดความพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพแล้ว บุคคลนั้นก็ควรพิจารณาอาชีพที่มีลักษณะงานและสิ่งแวดล้อมของงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะของตนเอง

สำหรับความหมายของคำว่าอาชีพ ไ้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้คือ

อาชีพคือการประกอบกิจกรรมเพื่อฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นงานสำหรับชีวิตของแต่ละบุคคล

Carter V. Good, Dictionary of Education, 2nd ed.
(New York, Mc Graw Hill, 1959), p. 1.

อาชีพคือกิจการงานที่ประกอบขึ้นเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว
การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน ๑

อาชีพคืองานประกอบการค้า งานที่ใช้วิชาชีพหรืองานอื่น ๆ ซึ่งบุคคลใด
บุคคลหนึ่งกระทำอยู่ แต่ไม่หมายความถึงอุตสาหกรรม สถานะการทำงานหรือ
ประสบการณ์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานนั้น ๆ ๒ แบ่งเป็น ๑๑ หมวดคือ ๓

หมวด ๑ ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง
หมวดอาชีพนี้ ครอบคลุมถึงผู้ที่ได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมในชั้นสูง
ซึ่งโดยปกติ เป็นผู้ได้รับการศึกษาในชั้นมหาวิทยาลัยหรือเทียบเท่า นอกจากนี้ ยัง
ครอบคลุมถึงผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมทางเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ และบุคคลดังกล่าวนี้จะทำงานภายใต้ความควบคุมของผู้ปฏิบัติงาน
ที่ใช้วิชาชีพ

หมวด ๒ ผู้ปฏิบัติงานบริหารและงานจัดการ

ผู้ปฏิบัติงานอาชีพในหมวดนี้ ได้แก่ผู้ออกกฎหมาย กฎและระเบียบข้อบังคับ
ต่าง ๆ ผู้พิจารณากำหนดนโยบายหรือเข้าร่วมในการวางนโยบายขององค์การรัฐบาล
และองค์การที่มีรัฐบาล รวมทั้งงานอำนวยการและงานจัดการขององค์การ เพื่อให้
การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนดไว้

มานิต มานิตเจริญ, พจนานุกรมไทยใหม่ทันสมัยที่สุด พิมพ์ครั้งที่ ๔
(พระนคร : โรงพิมพ์ศิลปการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๔๔.

๒ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ
(ประเทศไทย) ๒๕๑๒, หน้า ๔.

๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖ - ๓๐.

หมวด ๓ เสมียนพนักงานและผู้อยู่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน

ผู้อยู่ปฏิบัติงานในอาชีพหมวดนี้ ครอบคลุมถึงผู้ที่ประกอบอาชีพ ซึ่ง เรียกว่า เป็นงานในสำนักและอาชีพส่วนใหญ่ เป็นงานเกี่ยวกับการจัดและเก็บรักษาบันทึกประวัติและสถิติทุกชนิด รวมทั้งการทำงานเกี่ยวกับการเงิน การธุรกิจและอุตสาหกรรม งานการเจ้าหน้าที่ งานโศกอบจดหมายและงานต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในหน้าที่ของประจำแผนกหรือ เสมียนพนักงาน

หมวด ๔ ผู้อยู่ปฏิบัติงานอาชีพที่เกี่ยวข้องการค้า

ผู้อยู่ปฏิบัติงานในอาชีพหมวดนี้ ได้แก่ผู้ทำงานเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าทุกชนิดและดำเนินการธุรกิจเกี่ยวกับการค้าส่ง ค้าปลีก

หมวด ๕ ผู้อยู่ปฏิบัติงานอาชีพค้ำบริการ

ผู้อยู่ปฏิบัติงานในอาชีพหมวดนี้ ได้แก่ผู้ควบคุมดูแลงานในบ้านหรือส่วนบุคคล โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ขายอาหาร เครื่องดื่มและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นอยู่ประจำวันของครอบครัวและกลุ่มชนต่าง ๆ

หมวด ๖ ผู้ทำงานกลสิกรรมผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ทำงานป่าไม้ ชาวประมงและพราน

ผู้อยู่ปฏิบัติงานอาชีพในหมวดนี้ ได้แก่ผู้ทำงานเกี่ยวกับการทำฟาร์ม การประมง การล่าสัตว์ การชักลากทวงและการทำป่าไม้โดยตรง

หมวด ๗, ๘, ๙ ผู้อยู่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตและผู้อยู่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ใช้อุปกรณ์ในกาขนส่งและกรรมกรหรือคนงาน

อาชีพในหมวดนี้ มีจำนวนเกือบ ๒ ใน ๓ ของจำนวนอาชีพทั้งหมด แบ่งเป็น ๘ กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่กลุ่มของผู้ควบคุมดูแลคนงานและหัวหน้าคนงานทั่วไป

กลุ่มที่สอง ได้แก่กลุ่มอาชีพในกรรมวิธีการผลิตขั้นต้น

กลุ่มที่สาม ได้แก่กลุ่มอาชีพในกรรมวิธีการผลิตถัดจากกรรมวิธีการผลิตขั้นต้น

กลุ่มที่สี่ ไก่แกกุ่มอาชีพของช่างก่ออิฐถือปูน ช่างไม้และผู้ที่ทำงานก่อสร้าง
อื่น ๆ

กลุ่มที่ห้า ไก่แกกุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับการใช้ เครื่องยนต์และอุปกรณ์ที่ติดกัน
อยู่กับที่ เพื่อเคลื่อนย้ายวัสดุ ผลิตภัณฑ์และตัวบุคคลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

หมวด ๑๐ ผู้ปฏิบัติงานซึ่งมีอาชีพประเภทอาชีพได้

ในหมวดนี้ไก่แกกุ่มงานซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ที่อื่น ผู้ทำงานทำ คนงานที่ระบุ
อาชีพไม่ได้หรือมีคำอธิบายอาชีพไม่ชัดเจนเพียงพอ

หมวด ๑๑ ผู้รับราชการทหาร

ส่วนในสังคม อาชีพของสมาชิกในสังคมหนึ่ง ๆ จะมีผลต่อสภาพทางเศรษฐกิจ
ของสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมและ
เศรษฐกิจของประเทศ แต่ละประเทศ^๑ ดังนั้น ความสามารถหรือแรงงานของ
แต่ละบุคคล จึงไม่ได้มีความหมายสำหรับบุคคลนั้น เพียงลำพังคนเดียวเท่านั้น แต่ยังมี
ความหมายถึงกำลังของสังคมหรือประเทศที่เขาอยู่ด้วย ประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมจะ
มีการวางแผนให้ประชากรประกอบอาชีพต่าง ๆ ในอัตราส่วนที่สมดุล^๒ เพื่อจะได้ใช้
ใช้ความสามารถของประชากรอย่างมีประสิทธิภาพ^๓ สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็น
ประเทศที่กำลังพัฒนา ก็ได้มีการวางแผนความต้องการแรงงานระดับต่าง ๆ ตามสถิติ
ปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ ถึง ๒๕๒๕ มีดังต่อไปนี้^๓ คือ

^๑ Grant Venn, Man, Education and Work (Washington D.C.,
American Council on Education, 1964), p. 157.

^๒ Ferderick Herbrison and Charles A. Myers, Man Power and
Education (New York, Mc Graw-Hill Book Company, 1965), p. 9.

^๓ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "สภาพปัจจุบันปัญหาการเพิ่มประชากรกับการ
ให้โอกาสทางการศึกษา," วิฤตการณ์ทางการศึกษาไทย (พระนคร : สมาคม-
สังคมศาสตร์, ๒๕๑๒), หน้า ๑๓๑.

ระดับวิชาชีพชั้นสูง (Professional)	ต้องการ ๓๑๘,๘๘๑	คน
ช่างเทคนิค (Technical)	ต้องการ ๕๖๖,๓๑๘	คน
ช่างฝีมือ (Skilled)	ต้องการ ๖,๕๕๐,๗๒๓	คน
ช่างกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled)	ต้องการ ๘๘๑,๘๕๒	คน
กรรมกร (Un-Skilled)	ต้องการ ๑๓,๕๗๐,๕๕๘	คน

สำหรับการศึกษาวิชาชีพในปัจจุบัน

การศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียน

๑. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรประถมศึกษา

จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนรักทำงาน แบ่งเบาภาระผู้ปกครองและยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยนำความรู้ในวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพประยุกต์เข้ากับชีวิตประจำวัน นักเรียนในระดับนี้อยู่ในภาวะที่ไม่พร้อมทั้งทางกาย สมองและอายุที่จะประกอบอาชีพ วิชาที่เรียนจึง เรียกว่าวิชาการงานไม่ถึงกับเป็นวิชาชีพ การศึกษาในระดับนี้ เป็นการ เริ่มพัฒนานิสัยรักการทำงานของนักเรียน

๒. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

จุดประสงค์เพื่อให้เกิดอุปนิสัยรักการทำงาน นักเรียนในระดับนี้อยู่ในภาวะที่สามารถจะค้นพบความถนัดของตนเองได้ นักเรียนจะเริ่มใฝ่ใจรักการทำงาน โดยเลือกเรียนวิชาการงาน เพื่อเป็นพื้นฐานอาชีพตามความถนัดและความสามารถ วิชาในระดับนี้จึงยังคง เรียกว่าวิชาการงานเช่นเดียวกับระดับประถมศึกษา การศึกษาในระดับนี้มุ่งพัฒนาความพร้อมของนักเรียนในการเลือกวิชาชีพในระดับสูงขึ้น

วิเวก ปางพุฒิพงศ์, "การศึกษาวิชาชีพในปัจจุบัน" การอาชีวศึกษา
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร, ๒๕๒๒), หน้า ๒๕-๒๖.

๓. การศึกษาวิชาชีพในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

ซึ่งกำหนดจุดหมายให้จบในครัว หากไม่ศึกษาต่อก็พอจะมีความรู้ความสามารถ ประกอบหน้าที่การงานได้ จึงกำหนดให้เรียนวิชาชีพเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร มีทั้งภาคบังคับและเลือก

ดังนั้น นักเรียนที่เรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ อาจเลือกเรียนวิชาชีพได้ตามที่ตนถนัด หรือ เป็นประโยชน์ในการไป เริ่มประกอบอาชีพ หากไม่ศึกษาต่อและอาจเลือกเรียนมากน้อยตามที่ต้องการได้

๔. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นสำหรับการศึกษาวิชาชีพสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะกำหนดหลักสูตรการศึกษาไว้ประมาณ ๓ ปี มีความมุ่งหมายชัดเจน เช่นในประเภทช่างอุตสาหกรรม ก็มุ่งให้ออกไป เป็นช่างฝีมือ เช่นช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมเครื่องยนต์ ช่างไม้ เป็นต้น ในประเภทพาณิชยกรรมและธุรกิจ ก็มุ่งให้ออกไป เป็นพนักงานทำบัญชี เป็นเลขานุการ เป็นพนักงานขายของหรือเดินตลาด เป็นต้น ในสาขาเกษตรกรรมก็มุ่งให้มีความรู้ มีฝีมือในทางอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพทางเกษตรได้เป็นอย่างดี ในสาขาคหกรรมก็มุ่งที่จะให้ออกไป เป็นช่างฝีมือ เรื่องตัด เย็บ เสื้อผ้า ประกอบอาหารหรือเป็นแม่บ้านที่ดี เป็นต้น

๕. หลักสูตรระดับที่สูงกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จุดประสงค์เพื่อให้ประกอบอาชีพในระดับสูงขึ้น เช่นช่างเทคนิค วิศวกร หรือเทียบเท่า การศึกษาระดับนี้มุ่งผลิตกำลังคนในระดับ (Technician) หรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า

ในการตัดสินใจปัญหาอื่น ๆ ที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไม่คงง่าย ๆ นั้น บุคคลเราจะต้องคิด เลือกลงและซึ่งใจถึงผลได้และผลเสียต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของบุคคลเรา "ในชีวิตชีวิตของพวกเรา นั้น คนเราจะมี การตัดสินใจที่ใหญ่ ๆ หรือสำคัญ ๆ อยู่เพียงสองครั้ง เท่านั้น การตัดสินใจครั้งแรกของบุคคลเราก็คือ การ

ตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนการตัดสินใจอีกครั้งก็คือ การตัดสินใจแต่งงาน^๑ เพราะผลของการตัดสินใจสองครั้งนี้ จะทำให้ชีวิตของคนเรา เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเมื่อบุคคลเราได้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ นี้แล้ว และถ้าเกิดความต้องการที่อยากเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจใหม่ ก็จะทำให้บุคคลนั้นจะกลับมาสู่สภาพเดิมอีกได้ยาก หรือแทบจะหาไม่ได้เลย การตัดสินใจสองครั้งนี้ เป็นสิ่งสำคัญมากแก่บุคคลก็เพราะ เป็นการตัดสินใจที่คนเราไม่ได้ทำกันอยู่ตลอดเวลา เป็นการตัดสินใจของบุคคลเราภายในระยะเวลาหนึ่งของชีวิตเท่านั้น ในสังคมปัจจุบันเมื่อบุคคลเราเลือกอาชีพหนึ่งอาชีพได้แล้ว เราก็จะต้องได้รับการ เรียนการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความชำนาญในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับอาชีพนั้น ๆ ว่าต้องการฝึกฝนนานเท่าไร การที่บุคคลเราเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยหรือสถาบันชั้นสูง ก็เพื่อต้องการปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตร เพื่อแสดงว่าบุคคลนั้นได้สำเร็จการศึกษา มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ตามความรู้ที่ตนได้เล่าเรียน และฝึกฝนมา ฉะนั้น ถ้าบุคคลเรามีการตัดสินใจเลือกอาชีพผิดไป ย่อมก่อผลเสียหายแก่ตนเอง กำนังกำลังทรัพย์และผลเสียหายแก่สังคมและประเทศชาติในกำนังกำลังคนที่ จะเอาไปใช้

แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาของประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกวิชาชีพพยาบาลของนักเรียนพยาบาลในโรงเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหมนั้น เป็นการศึกษาลงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล ในที่นี้ได้ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยดังต่อไปนี้

^๑ Morris Rosenberg, Occupations and Values The Free Press, Clencoe, Illinois, 1967, p. 1.

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและบุคลิกภาพของอับราฮัม เอช มาสโลว์ (Abraham H Maslow) ได้กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่า พฤติกรรมของมนุษย์นั้น ถูกผลักดันด้วยความต้องการซึ่งซับซ้อนมากมาย ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานดังนี้

๑. ความต้องการของคนสามารถที่จะนำมา เรียงลำดับความสำคัญได้จาก ความต้องการระดับต่ำสุดจนถึงสูงสุดคือ

๑.๑ ความต้องการทางกายภาพ (Physiological or Biological Needs)

๑.๒ ความต้องการความปลอดภัย (Need for Safety)

๑.๓ ความต้องการความรัก (Need for Love)

๑.๔ ความต้องการเกียรติหรือความภาคภูมิใจในตนเอง (Need for Selfesteem)

๑.๕ ความต้องการที่จะแสดงความสามารถของตนให้ เกิดผลต่อสังคม (Need for self-Actualization)

๒. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่ เป็นสิ่งจูงใจ พฤติกรรมของมนุษย์ต่อไปอีก มนุษย์จะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงขึ้นไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

๓. ความต้องการของมนุษย์จะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไป ความต้องการอย่างอื่นก็ เกิดขึ้นมาอีกได้

ความต้องการในระยะหนึ่ง เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการใน
ระดับที่สูงขึ้นไป จะปรากฏเด่นชัดขึ้นในความรู้สึกของคน และเมื่อความต้องการระดับ
ใดได้รับการตอบสนองจนพอใจแล้ว มันก็ยังมีอิทธิพลอยู่ในตัวมนุษย์มิได้หมดสิ้นไปเลย
ความต้องการของแต่ละระดับจึงคาบเกี่ยวกันอยู่เสมอ (Overlapping)^๑

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของวิลเลียม คัมปลิว ริกเคอร์^๒

(William W. Reeder) อธิบายว่า การกระทำทางสังคม (Social Action)
นั้นประกอบด้วยกลุ่มขององค์ประกอบหลายประการมิได้จำกัดอยู่เพียงองค์ประกอบหนึ่ง
และ ริกเคอร์ ยังได้แยกรูปแบบของการกระทำทางสังคม (Forms of Social
action expression) ของมนุษย์ดังต่อไปนี้

๑. ความคิดเห็น (Opinions)
๒. อารมณ์หรือความรู้สึก (Sentiments)
๓. การคาดคะเนพฤติกรรมของตน (Hypothetical Action)
๔. พฤติกรรมที่แสดงออก (Gross behavioral response)

ริกเคอร์ (Reeder) ได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของ
มนุษย์ว่าขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ มิได้มีเพียงองค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่ง
เหตุผลในการกระทำของมนุษย์ที่ริกเคอร์กล่าวก็คือ

๑. เป้าประสงค์ (Goals)
๒. ความเชื่อที่สืบทอดกันมา (Belief Orientation)

^๑ David. Krech, E.S. Crutchfield, and E.L. Bollochey, The Individual in Society. A Textbook of Social Psychology, (New York: Mc Graw-Hill Book Company, 1962), p. 77.

^๒ William W. Reeder, Levels of Abstraction and Generality and Their Uses. (Mimeo, 1971).

๓. ปทัสถาน (Value Standard)
๔. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and custom)
๕. ความคาดหวัง (Expectations)
๖. ข้อผูกมัด (Commitments)
๗. แรงเสริม (Force)
๘. โอกาส (Opportunity)
๙. ความสามารถ (Ability)
๑๐. การสนับสนุน (Support)

องค์ประกอบทั้ง ๑๐ ประการดังกล่าว เป็นปัจจัยที่รีทเคอร์ว่า เป็นกลุ่ม เหตุผลของการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ กล่าวคือ คนเราจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ย่อมมี เหตุผลของการกระทำแอบแฝงอยู่ทั้งสิ้น และ เหตุผลดังกล่าวก็มีได้จำกัดอยู่ เพียงองค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่ง แต่จะประกอบควยกลุ่มของ เหตุผลหลาย ประการ ซึ่งอาจจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

จากทฤษฎีการกระทำทางสังคมของรีทเคอร์ ซึ่งได้รวบรวมกลุ่มของ องค์ประกอบที่มีผลต่อการกระทำของมนุษย์ การวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีของมาสโลว์ และรีทเคอร์มา เป็นแนวทางในการศึกษา

เนื่องจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์มีมากมายถึงกล่าวแล้วข้างต้น พฤติกรรมของบุคคลย่อมจะถูกผลักดันจากความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้ การเลือก อาชีพเพื่อการดำรงชีวิตก็ เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานดังกล่าว ดังนั้น เหตุผล ในการเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลน่าจะเป็นสาเหตุที่สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจเลือก เรียน ซึ่ง เหตุผลของแต่ละคนอาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ และ เหตุผลนั้นอาจมาจาก แรงจูงใจ เพราะแรงจูงใจมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมากเช่นกัน

เป็นต้นว่า อยากมีรายได้สูง อยากมีเกียรติ ต้องการ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ต้องการ ความยกย่องจากสังคม อยากแต่ง เครื่องแบบที่สวยงามหรือบางคน เลือกตามความ ต้องการของบิดา มารดาและญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อนฝูงและบุคคลที่รู้จัก บางคน ก็เลือกตามความจำเป็น ๑

แอนน์โร ^๒ (Anne Roe) ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพ ไว้ว่า อาชีพนั้น นอกจากจะเป็นวิถีทางที่จะไถ่มาซึ่งค่าตอบแทน เพื่อนำไปซื้อปัจจัย ด้่าง ๆ เพื่อนำมาสนองความต้องการทางร่างกายแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่จะสนองความ ต้องการทางค่านิยม และความต้องการทางค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ ด้วย เนื่องจาก การประกอบอาชีพ เป็นสิ่งจำเป็น การ เลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งจึง เป็นสิ่งสำคัญ อาร์ ฮอปพอก (Dr. Hoppock) กล่าวว่า การเลือกอาชีพสำคัญยิ่ง เพราะ ^๓

๑. เราจะเกลียดงานหรือชอบงานขึ้นอยู่กับอาชีพหรืองานที่เรา เลือก ที่จริงไม่มีงานใดหรืออาชีพใดที่เราชอบร้อยเปอร์เซ็นต์ งานที่ชอบนั้นก็คือนงานที่เรา ไม่ชอบ เป็นส่วนน้อยนั่นเอง

๒. เราจะประสบความสำเร็จในค่านางานหรือไม่ ขึ้นอยู่กับอาชีพที่เรา เลือก คนบางคนเลือกงานที่ตนไม่ชอบ แต่จำเป็นต้องทำเพราะพ่อแม่เลือกไว้ให้อย่างนั้น

รัชชัย ชัยจิรฉายากุล, "การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการ เลือกเรียนวิชาสายสามัญ และสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในโรงเรียน มัธยมแบบประสม ปีการศึกษา ๒๕๑๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๓), หน้า ๑๘.

^๒ Anne Roe, The Psychology of Occupation, (New York: John Willey and Sons, Inc. 1966), p. 31.

^๓ R. Hoppock, Occupational Information (New York: Mc Graw-Hill Book Company, Inc., 1976), pp. 98 - 99.

หรือบางคน เลือกลงงานที่ตนไม่ถนัด หรือมีความรู้ที่อยู่ในค้ำนั้น ๆ คนเหล่านี้จะรู้สึก
ลำบากใจในการปฏิบัติงาน งานก็ไม่ก้าวหน้าด้วย

๓. การเลือกอาชีพของเราจะมีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญเร็วเพียงใด
ขึ้นอยู่กับคุณภาพการใช้กำลังคน และกำลังความคิดของประชาชนแต่ละคน ความ
ต้องการของประเทศชาติก็มีความต้องการของบุคคล ควรมีส่วนร่วมสัมพันธ์กัน มิฉะนั้น
ประเทศจะเจริญไม่ได้

เนื่องจากความสำเร็จในการเลือกอาชีพมีความสำคัญทั้งต่อตนเองและประเทศ
ชาติดังกล่าวการศึกษา เกี่ยวกับการเลือกอาชีพจึง เป็นสิ่งที่ควรพิจารณา ลอย คอบบิ้น
(Loy Dobbins) ได้สรุปการศึกษาในระยะที่ผ่านมา เกี่ยวกับแผนของการเลือก
อาชีพได้ดังนี้

๑. ความมุ่งหวังต่อการเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา ความถนัดทาง
การ เรียน ถิ่นที่อยู่และสภาพครอบครัว

๒. การเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการที่ประสมประสานระหว่างความถนัด
ภายใน ความคาดหวังและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

๓. แรงขับอันซับซ้อนทั้งภายในบุคคลและจากภายนอกที่ทำให้บุคคลเลือก
อาชีพมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอาชีพและการฝึกฝนของบุคคล

๔. ความมุ่งหวังทางการศึกษาและอาชีพของบุคคล มักจะได้รับอิทธิพล
จากภายนอก อิทธิพลนี้จะน้อยลงไปเมื่อมีอายุมากขึ้น

๕. การเปลี่ยนแปลงแนวทางของการทำงานอาชีพของผู้ใหญ่ อยู่ในแนวทาง
ที่เราอาจทำนายทิศทางได้

Loy Dobbins, Educational and Occupational Aspiration and
Expectations of High Senior boys in five Louisiana parishes.
Dissertation Abstracts. 29(9): 2985.1969, p. 2793.

เนื่องจากการเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น การวิจัยนี้จึงมุ่งไปยังการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกวิชาที่พยาบาลของนักเรียนพยาบาลในโรงเรียนพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหมที่จะได้กล่าวต่อไป

การวิจัยในประเทศไทย

ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ บุญถึง แนนหนา^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ เปรียบเทียบกับโอกาสทางอาชีพของนักเรียนบางกลุ่มในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และปีที่ ๖ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่สนใจอาชีพข้าราชการ ชูธุรกิจ ตำรวจ ทหาร แม้ว่าอาชีพดังกล่าวจะได้รับเงินเดือนไม่สูงนักก็ตาม แต่เป็นอาชีพที่มีเกียรติสูง ในประเทศไทยนักเรียนหญิงเกือบทั้งหมดสนใจอาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะพยาบาล ครู ซึ่งมีมากกว่าอาชีพอื่น นักเรียนส่วนมากได้คำนึงถึงเศรษฐกิจมากกว่า โดยการที่เด็กทุกภาคเลือกเรียนวิชาที่มีโอกาสทำงานเมื่อสำเร็จแล้วมากกว่า เหตุผลอย่างอื่น ๆ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ เพียงใจ พึ่งพระเกียรติ^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมปลายในจังหวัดพระนครและธนบุรี ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๔๔๓ คน ผลปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงสนใจอาชีพแพทยมากที่สุด อาชีพที่นักเรียนชายสนใจรองลงมาได้แก่อาชีพทหารบก วิศวกร ช่างกล ครู ตำรวจ ทหาร เรือ ทหารอากาศ เกษตรกร นักดนตรี นายอำเภอ

^๑ Boonthung Wannar, "Occupational Choices Compared with Occupational Opportunities of Selected Students from Choburi" (M.A. dissertation, Indiana University, 1957), p. 57.

^๒ เพียงใจ พึ่งพระเกียรติ, "การสำรวจความสนใจในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๐), หน้า ๖๓.

สถาปนิก นักการเมือง นักร้องและนักมวย สำหรับนักเรียนหญิง อาชีพที่สนใจรองลงมาได้แก่อาชีพครู พยาบาล เกษีกร เลขานุการ ทหารอากาศหญิง เกษตรกร นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ ผู้พิพากษา นักดนตรี และจิตรกรตามลำดับ นักเรียนเหล่านี้ให้เหตุผลว่า ที่สนใจอาชีพต่าง ๆ นั้น ก็เพราะว่าเป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เพราะเป็นอาชีพที่ตนเองชอบหรือเป็นอาชีพที่มีรายได้ดี มีโอกาสได้ก้าวหน้า เป็นอาชีพที่ประเทศชาติต้องการ เป็นอาชีพที่ช่วยพัฒนาประเทศ บางคนก็ให้เหตุผลว่า เลือกลงเพราะบิคาการค้า ต้องการให้ประกอบหรือเพราะมีญาติพี่น้องที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ บิคาการค้าทางบ้านมีอิทธิพลมากพอที่จะโน้มน้าวความสนใจของนักเรียนให้เห็นความสำคัญและ เกิดความสนใจศึกษา เล่า เรียน เพื่อ ไปประกอบอาชีพนั้นๆ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ศุภชัย รัตนโกมุท^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนชายที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ใ้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ผลปรากฏว่านักเรียนมีน้อยมากที่ต้องการออกไปประกอบอาชีพ และสำหรับคนจีนที่ทำการประกอบการค้าอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องการให้บุตรหลานเรียนสูงมาก ต้องการเพียงให้มีความสามารถออกไปทำการค้าได้เท่านั้น สำหรับคนไทยนั้น นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนเพื่อที่จะมีอาชีพรับราชการ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๒ วัฒนา กรกว่างและสถาพร พันธุ์ณี^๒ ได้สำรวจการตัดสินใจและเหตุผลเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน

^๑ ศุภชัย รัตนโกมุท, "การแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนชายที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๒" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๑), หน้า ๑๑.

^๒ วัฒนา กรกว่างและสถาพร พันธุ์ณี, การวิจัยทางการศึกษา ความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๐๒, หน้า ๔๗.

นักเรียนชายหญิงมีทั้งสิ้น ๒๒๕ คน ผลปรากฏว่านักเรียนตัดสินใจด้วยตนเองมากที่สุด มีจำนวน ๕๑.๖๔ % ปรึกษากับอาจารย์ ๑๒.๒๕ % สำหรับเหตุผลในการเรียนต่อนั้น เหตุผลที่เลือกเพราะเหมาะสมกับความสามารถของตนเองและสติปัญญา เปอร์เซนต์สูงสุด รองลงมาคือความมั่นคงและความก้าวหน้าของงาน ส่วนอาชีพที่ต้องการเรียนในอนาคต นักเรียนชายและนักเรียนหญิงต้องการประกอบอาชีพแพทย์มากที่สุด นักเรียนชายต้องการประกอบอาชีพวิศวกรและทหารบก รองลงมา ส่วนนักเรียนหญิงอาชีพที่ต้องการรองลงมาคือ อาชีพครู พยาบาล ทำบัญชีตามห้างร้าน ตามลำดับ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ ประชุม นิยม^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจความสนใจของนักเรียนช่างกลในจังหวัดพระนครที่มีต่อการเลือกอาชีพ จุดประสงค์ของการสำรวจ เพื่อที่ความต้องการทราบถึงทัศนคติและความสนใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเรียน การเลือกอาชีพ และนักเรียนจะเลือกอาชีพได้ตรงกับวิชาชีพที่เรียนมาหรือไม่ ประชากรที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้มีจำนวน ๑,๕๓๓ คน เป็นนักเรียนช่างกลปทุมวัน ๔๔๑ คน และนักเรียนช่างกลพระนครเหนือ ๖๔๒ คน ผลปรากฏว่านักเรียนช่างกลส่วนมากมีความสนใจอยากประกอบอาชีพที่ได้ใช้วิชาที่ตนได้เรียนมา ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการงาน และอาชีพที่ต้องการ เลือกอาชีพรับราชการ เป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่ามีความก้าวหน้าและความมั่นคง อาชีพที่นักเรียนเลือกรองลงมาคือ พนักงานในองค์การรัฐบาล โดยให้เหตุผลว่าสวัสดิการดีและมีรายได้พิเศษมาก มีนักเรียนอยู่ส่วนน้อยที่ต้องการเลือกอาชีพทำเป็นธุรกิจเอง โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่มีอิสระมากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชุม นิยม, "การสำรวจความสนใจของนักเรียนช่างกลในจังหวัดพระนคร ที่มีต่อการเลือกอาชีพ," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔), หน้า ๕๔.

ใน พ.ศ. ๒๕๐๔ สมพร ชลอรกุล^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครราชสีมา ใช้ประชากรทั้งสิ้น ๑๔๖๓ คน ผลจากการสำรวจพบว่านักเรียนสนใจอาชีพรับราชการมากที่สุด ส่วนอาชีพเกี่ยวกับอุตสาหกรรมและอาชีพการค้าน้อย นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพต่าง ๆ มีน้อย นักเรียนต้องการความช่วยเหลือในด้าน การแนะแนวอาชีพมาก

ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ ทศนีย์ สุขทวี^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่ออาชีพ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษาเตรียมแพทย์ จำนวน ๑๑๘๕ คน ได้ลงความนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เลือกอาชีพเอง ในขณะที่นักศึกษาเตรียมแพทย์ร้อยละ ๖๑ โดยได้รับคำแนะนำและอิทธิพลจากบิดา มารดา ทั้งนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษาเตรียมแพทย์ต่างก็พอใจที่จะเลือกอาชีพที่มีความมั่นคง (แม้ว่ามีรายได้ต่ำ) ปลอดภัย อิสระและเป็นงานที่มีเกียรติ เปิดโอกาสให้ใช้ความสามารถพิเศษด้วย เช่นครู แพทย์ นักวิทยาศาสตร์

ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ สุกใจ เหล่าสุนทร^๓ ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมและได้ให้แนวความคิดว่า สาเหตุสำคัญในการเลือกอาชีพของนักเรียนมีดังนี้

๑. ความมั่นคงอันเกิดจากความสำเร้งในอาชีพนั้น
๒. เกียรติยศชื่อเสียงอันเกิดจากอาชีพนั้น

^๑ สมพร ชลอรกุล, "บทบาทของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครราชสีมา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔), หน้า ๕๐.

^๒ ทศนีย์ สุขทวี, "ทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่ออาชีพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๕), หน้า ๕๔.

^๓ สุกใจ เหล่าสุนทร, "วิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยม" (วิทยานิพนธ์เพื่อเลื่อนเป็นศาสตราจารย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๐๕), หน้า ๖๔-๖๕.

๓. ความนิยมที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในท้องถิ่น ๆ
๔. เครื่องแบบหรือ เครื่องแต่งกายสำหรับอาชีพนั้น ๆ
๕. การ เลือกอาชีพต่อจาก ปีกาหรือบรรพบุรุษ
๖. ตัวอย่างที่ดี ของชุมชนและของประเทศ

ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ เบญจมา แสงวรา^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนหญิงที่มีต่อโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย สำคัญของการวิจัยก็เพื่อที่จะทราบทัศนคติของนักเรียนหญิงที่มีต่ออาชีพ โรงเรียนที่ต้องการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพที่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๐ คน ผลปรากฏว่านักเรียนสนใจวิชาเขียนแบบมากที่สุด และต้องการศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคเป็นส่วนมาก

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ บัญชา วานิชยาการ^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่มีต่ออาชีพ (จังหวัดพระนคร) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงจากโรงเรียนรัฐบาลและจากโรงเรียนราษฎร์ จำนวน ๔๕๒ คน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงความนิยมและความไม่นิยมในอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติของนักเรียนที่มีต่ออาชีพในปัจจุบัน ผลปรากฏว่านักเรียนชายอยากเป็นวิศวกรและแพทย์มากที่สุด อาชีพรองลงมาคือสถาปนิก ส่วนอาชีพที่อยู่ในความนิยมอันน้อยที่สุดท้ายคือ อาชีพครู การภาพยนตร์ เสมียนพิมพ์คต ส่วนนักเรียนหญิงอยากเป็นราชการและแพทย์มากที่สุด อาชีพรองลงมาคือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้จัดการร้านค้า ครู วิศวกร สถาปนิก นักเรียนส่วนมากมีทัศนคติต่ออาชีพแบบกว้าง ๆ และเป็นที่น่าสนใจ เกตว่าอาชีพที่นักเรียนมีทัศนคติอย่างกว้าง ๆ นั้น เป็นอาชีพที่นักเรียนมีความนิยม

^๑เบญจมา แสงวรา, "ทัศนคติของนักเรียนหญิงที่มีต่อโรงเรียนช่างก่อสร้างอุเทนถวาย" (รายงานครุศาสตร์, ๒๕๐๖), หน้า ๑๒.

^๒บัญชา วานิชยาการ, "การสำรวจทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่มีต่ออาชีพ จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๐๖," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖), หน้า ๔๔.

ในอาชีพนั้นมากด้วย ส่วนอาชีพที่นักเรียนมีทัศนคติอย่างแคบ ๆ จะเป็นอาชีพที่นักเรียนมีความนิยมน้อยที่สุด

ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ พิจิต เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจของเด็กที่มีต่อการประกอบอาชีพและการศึกษา มีความมุ่งหมายในการศึกษา โดยการแยกสัญชาติของเด็ก คือ เด็กไทยและเด็กที่มีเชื้อชาติจีนจากเด็กในโรงเรียนมัธยมในกรุงเทพฯ ๓๒๓ คน ที่กำลังเรียนชั้น ม.ศ. ๑, ๓ และ ๕ ผลปรากฏว่า เด็กจีนคนไทยและเด็กเชื้อจีนทั้งหมดมีความต้องการจะประกอบอาชีพเกี่ยวกับการแพทย์ ต้องการและสนใจต่อการศึกษาเล่าเรียน บิคารมารคาสวนมากก็มีความสนใจต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเช่นกัน

ใน พ.ศ. ๒๕๐๖ วีรวรรณ หงส์วิลาส^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพาณิชยการในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ไขกดูมตัวอย่าง ๓๐๐ คน จากโรงเรียนพาณิชยการ ๓ แห่ง ผลปรากฏว่า เหตุที่เลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพาณิชยการนั้น เพราะเกิดจากความสมัครใจของนักเรียนอัตราสูงสุด นอกจากนี้ เกิดจากอิทธิพลอื่น ๆ คือ บิคารมารคาค่าให้เรียน มีผู้แนะนำ เข้าใจว่าเรียนง่าย เรียนตามเพื่อน เข้าเรียนอย่างอื่นไม่ได้ เป็นต้น ส่วนทัศนคติของนักเรียนเมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนประมาณ ๑/๓ รู้สึกพอใจเพราะชอบวิชาชีพที่เรียน รองลงมาเห็นว่าเรียนถูกต้องแล้ว วิชาต่าง ๆ ที่ได้จากโรงเรียนพาณิชยการนำไปใช้ประโยชน์ประกอบอาชีพได้ มีบุคคลจำนวนน้อยที่อยากเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น

^๑ พิจิต เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, "ทัศนคติและความสนใจของเด็กนักเรียนที่มีต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖), หน้า ๔๕.

^๒ วีรวรรณ หงส์วิลาส, "เหตุที่นักเรียนเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพาณิชยการในปี พ.ศ. ๒๕๐๖" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๖), หน้า ๖๒.

ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ พัทนี คณะสงฆ์^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจและทัศนคติที่มีต่ออาชีพของนักเรียนพาณิชยการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๐๗ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๑ คน ผลปรากฏว่านักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนพาณิชยการ เพราะอยากเรียนมากที่สุด คือเลือกตามความต้องการของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ เมื่อเรียนแล้วก็ชอบ คือเรียนตรงตามความสนใจ เมื่อสำเร็จแล้วยังอยากที่จะศึกษาต่อ อาชีพที่นักเรียนทั้งชายและหญิงต้องการมากที่สุด คือรับราชการ ให้เหตุผลว่ามีหลักประกันมั่นคง

ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ อรอร ชื่นศิริ^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกสาขาวิชาทางอาชีวศึกษา ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนราษฎร ในจังหวัดพระนครใช้กลุ่มตัวอย่าง ๕๐๐ คน จากโรงเรียนราษฎรในจังหวัดพระนคร ผลปรากฏว่านักเรียนชายมากกว่าครึ่งต้องการเรียนต่อในโรงเรียนเตรียมอุดม นักเรียนร้อยละ ๕ ให้เหตุผลว่าไม่มีความถนัดและความสนใจทางก้านอาชีวศึกษา นักเรียนร้อยละ ๑๑ คิดว่า เมื่อสำเร็จอาชีวศึกษาแล้วโอกาสของทางก้าวหน้ามีน้อย และหางานทำยาก

ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ มัญจรี บุนนาค^๓ ได้ทำการศึกษาพื้นฐานความรู้ สึกนิกคึก เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตจังหวัดพระนคร

^๑ พัทนี คณะสงฆ์, "การสำรวจความสนใจและทัศนคติที่มีต่ออาชีพของนักเรียนพาณิชยการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๐๗" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗), หน้า ๕๒.

^๒ อรอร ชื่นศิริ, "การเลือกสาขาวิชาทางอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาต่อของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนราษฎรในจังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗), หน้า ๖๐

^๓ มัญจรี บุนนาค, "การศึกษาพื้นฐานความรู้ สึกนิกคึก เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตจังหวัดพระนคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๓๓.

ใช้กลุ่มตัวอย่าง เด็กนักเรียน จำนวน ๒,๑๐๐ คน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้ง เพศชายและเพศหญิงที่มาจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ผลปรากฏว่านักเรียนชาย ม.ศ. ๑ จะมีการเลือกอาชีพแบบรองเลือก ๕๑.๔๑ % แต่เด็กนักเรียนหญิง ม.ศ. ๑ จะมีการเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงคุณค่าของอาชีพ ๓๔.๓๔ % นักเรียนหญิงชั้น ม.ศ. ๒ เลือกอาชีพโดยคำนึงถึงคุณค่าของอาชีพ ๔๖.๐๔ % ส่วนนักเรียนชายชั้น ม.ศ. ๓ เลือกอาชีพโดยคำนึงถึงคุณค่าของอาชีพ ๓๕.๕๒ %

ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ วิไล วันชนะสมบัติ^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและความสนใจที่มีต่ออาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดลพบุรี ใช้ประชากร ๑๕๑ คน จากโรงเรียนอาชีวศึกษา ๓ โรงเรียน ผลปรากฏว่าอาชีพที่ต้องการจะเป็น คือรับราชการมีร้อยละ ๓๐.๐๒ โดยให้เหตุผลว่ามีเกียรติ มีหลักประกันที่มั่นคงและมีความก้าวหน้าดี อาชีพของบิดามารดา ส่วนใหญ่รับราชการมีร้อยละ ๓๗.๐๑ ส่วนอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวนมีร้อยละ ๔๑.๔๔

ใน พ.ศ. ๒๕๐๘ จันทิมา บุญวานิช^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในจังหวัดเพชรบุรีที่มีต่อโรงเรียนอาชีวศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๓๐๐ คน จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ผลปรากฏว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพของ เด็กนักเรียนนั้น จะตัดสินใจปรึกษากับบิดามารดาถึงร้อยละ ๖๑ และจะตัดสินใจโดยอาศัยความสนใจของตนเองเพียงร้อยละ ๒๗ เท่านั้น

^๑วิไล วันชนะสมบัติ, "การสำรวจทัศนคติและความสนใจที่มีต่ออาชีพของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดลพบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๕๕.

^๒จันทิมา บุญวานิช, "การสำรวจความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดเพชรบุรี ที่มีต่อโรงเรียนอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารและนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๘๒.

ใน พ.ศ. ๒๕๐๙ ประสาน เมืองหมุก^๑ ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับการสำรวจปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการ เลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๐๙ โดยใช้ประชากรจำนวน ๒๑๐ คน ผลปรากฏว่านักเรียนชายต้องการมีอาชีพที่ต้องเรียนต่อในมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ นักเรียนหญิงต้องการอาชีพในระดับมัธยมศึกษา ๗๘.๗๕ ผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้นักเรียนมีอาชีพที่ต้องศึกษาในมหาวิทยาลัย คือ แพทย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รองลงมาคืออาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๘๐ อาชีพของผู้ปกครองนักเรียนมีจำนวนมากที่สุด คือรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๘๓ รองลงมาคืออาชีพค้าขาย

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ ไพรัตน์ วงศ์^๒ ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับลักษณะและสถานภาพของนักเรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนและวิทยาลัยตามโครงการ เงินกู้เพื่อการอาชีวศึกษา ใช้ประชากรจำนวน ๒๗๑๐ คน จาก ๒๔ โรงเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนการช่างอุตสาหกรรม ร้อยละ ๘๘.๖๘ มีเกณฑ์การเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากความชอบ ความสนใจ ความสามารถ ทุนทรัพย์ ความพร้อมในการประกอบอาชีพ และคำนึงถึงความต้องการกำลังคนในตลาดคนงาน ร้อยละ ๑๕.๘๖ เลือกอาชีพโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น บัณฑิตการศึกษาค้นคว้าให้เรียน ต้องการประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปีที่ ๕ สายสามัญและประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สายอาชีพ ไม่สามารถเข้าเรียนที่อื่นได้ ครูและเพื่อนแนะนำให้มา เรียน เรียนตามเพื่อนบ้าง

ประสาน เมืองหมุก, "การสำรวจปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปีการศึกษา ๒๕๐๙" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๐), หน้า ๗๕.

^๒ไพรัตน์ วงศ์, "ลักษณะและสถานภาพของนักเรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนและวิทยาลัยตามโครงการเงินกู้เพื่อการพัฒนาอาชีวศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกการบริหารและนิเทศการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐), หน้า ๑๒๕.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ ยุพรรณี สุขสมิติ^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี โดยศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของค่านิยมทางอาชีพระหว่างนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย ความแตกต่างของค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนและความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนกับค่านิยมทางอาชีพของบิดามารดา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน ม.ศ. ๓ จำนวน ๓๐๐ คน เป็นชาย ๑๕๐ คนและหญิง ๑๕๐ คน กลุ่มบิดามารดาคือ บิดาหรือมารดาของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยปรากฏว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศ ในการเลือกค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนบางข้อ ได้แก่การมีผู้นำบังคับบัญชา เป็นนักบริหารที่ดี การมีอาชีพที่สุจริต ความสนใจในการทำงานและการมีอิสระในการทำงาน เป็นต้น มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนเพียงบางข้อ ได้แก่การมีอิสระในการทำงาน การช่วยเหลือผู้อื่น และการมีโอกาสศึกษาต่อ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดา กับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน เป็นไปในทางลบ แสดงแนวโน้มว่าน่าจะมีความแตกต่างของการเลือกค่านิยมทางอาชีพระหว่างนักเรียนที่มีบิดามารดาทางระดับอาชีพกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนกับค่านิยมทางอาชีพของบิดามารดา ส่วนใหญ่นักเรียนและบิดามารดา มีความเห็นสอดคล้องกัน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเลือกอาชีพ

^๑ ยุพรรณี สุขสมิติ, "ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐), หน้า ๔๘.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ ระพีพรรณ วงศ์กาฬสินธุ์^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๒๕๐ คน จากโรงเรียน ๓ แห่ง ผลปรากฏว่านักเรียนชายเลือกเรียนเตรียมทหาร เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา เป็นช่างกล เตรียมอุดมศึกษา ครู พาณิชยการ เกษตรกรรมตามลำดับ และนักเรียนหญิงเลือกครู เป็นอันดับหนึ่ง อันดับรองลงมาได้แก่พยาบาล เตรียมอุดมศึกษา พาณิชยการและการช่างตามลำดับ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ ศิริลักษณ์ จินตาทูล^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการเลือกอาชีพและความมุ่งหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในพระนครกับต่างจังหวัด ต่างจังหวัดคือจังหวัดเชียงใหม่ สงขลา อุบลราชธานี ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๑๗๐ คน ผลปรากฏว่า ความคิดเห็นของบิดามารดากับนักเรียนส่วนใหญ่ คือ ๕๐ % เกี่ยวกับการเลือกอาชีพในอนาคตสอดคล้องกัน นักเรียนชายใน

ระพีพรรณ วงศ์กาฬสินธุ์, "การสำรวจความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๐" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐), หน้า ๕๕.

ศิริลักษณ์ จินตาทูล, "การเปรียบเทียบการเลือกอาชีพและความมุ่งหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในพระนครกับต่างจังหวัด" (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐), หน้า ๕๐.

พระนคร เลือกอาชีพวิศวกรหรือสถาปนิกเป็นอันดับหนึ่ง นักเรียนชายต่างจังหวัด เลือกอาชีพรับราชการ เป็นอันดับหนึ่ง นักเรียนหญิงในพระนคร เลือกอาชีพ เป็นนักธุรกิจค้าขายเป็นอันดับหนึ่ง นักเรียนหญิงต่างจังหวัด เลือกอาชีพครู เป็นอันดับหนึ่ง ความมุ่งหวังที่จะได้รับจากการ เลือกอาชีพนั้น นักเรียนมุ่งหวังที่จะสนองความสนใจของตนเองและส่งเสริมความสามารถของตนเอง เกณฑ์ที่ใช้ เป็นเครื่องตัดสินในการศึกษา เพื่อไปประกอบอาชีพนั้นคือ ความถนัดในวิชาที่เรียนและคะแนนจากการสอบ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ สมสุข สว่างฟ้า^๑ ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ทั่วประเทศจาก ๒ โรงเรียน แห่งละ ๑๕๐ คน ชาย ๑๕๐ คน หญิง ๑๕๐ คน ผลปรากฏว่าในการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชาย นักเรียนหญิงในจำนวน ๓ ประเภท คือ อาชีวชั้นสูงและฝึกหัดครู เตรียมอุดมศึกษาและประเภททหารวชนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เลือกเรียนอาชีวศึกษาและฝึกหัดครู นักเรียนชายนิยมเรียนช่างกล ครู พาณิชย วิศวกรรมรถไฟ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเกษตรกรรม ตามลำดับ ส่วนนักเรียนหญิง เลือกเรียนครู พาณิชย พยาบาล การเรือนตามลำดับ นักเรียนชาย นักเรียนหญิงส่วนใหญ่นิยมอาชีพรับราชการ ร้อยละ ๒๔.๖๓ เหตุที่นิยมรับราชการน่าจะได้นำความคิดเห็นจากผู้ปกครอง เพราะบิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่ มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ ๓๑.๐๕ รองลงไปคือ ค้าขายและประมง และนักเรียน ร้อยละ ๕๑.๓๕ การเลือกเรียนค่อนข้างขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง

^๑ สมสุข สว่างฟ้า, "ความต้องการการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา ๒๕๑๐" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๐), - หน้า ๔๖.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ เฉลิมชัย อุบลพงศ์^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการเลือกเรียนต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และบทบาทของโรงเรียนในการแนะนำในโรงเรียนมัธยมจังหวัดชัยนาท ใ้กลุ่มตัวอย่าง ๔๕๐ คน จากโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชัยนาท ผลปรากฏว่านักเรียน ม.ศ. ๓ สนใจเลือกเรียนต่อ ม.ศ. ๔-๕ (สายสามัญ) มากกว่าเลือกเรียนต่อ ม.ศ. ๔-๕-๖ (สายอาชีพ) นักเรียนที่เลือกเรียนต่อ ม.ศ. ๔-๕ (สายสามัญ) ประสงค์เลือกเรียนวิชาแพทย์มากที่สุด รองลงไป ได้แก่ นักปกครอง นายร้อยตำรวจ ผู้พิพากษา เกษตรกร เกษตรกรตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสนใจในการเลือกเรียนวิชาอาชีพเป็นหมวดอาชีพแล้ว วิชาอาชีพเกี่ยวกับแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ได้รับความสนใจมากที่สุด รองลงไป ได้แก่ วิชาอาชีพเกี่ยวกับวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม วิชาอาชีพเกี่ยวกับนายทหาร ตำรวจ วิชาอาชีพเกี่ยวกับกฎหมายการปกครอง วิชาอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม วิชาอาชีพเกี่ยวกับครู นักอักษรศาสตร์ วิชาอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ บัญชีและเศรษฐศาสตร์ วิชาอาชีพเกี่ยวกับนักสังคมสงเคราะห์ พัฒนาการและนักหนังสือพิมพ์ ตามลำดับ นักเรียนหญิงเลือกเรียนต่ออย่าง Realistic กว่านักเรียนชาย อายุของนักเรียนที่แตกค่างกันระหว่างกลุ่มอายุ ๑๓ - ๑๕ ปี กับกลุ่มอายุ ๑๖ - ๑๘ ปี จะไม่มีความสำคัญต่อความสามารถในการเลือกเรียนต่อของนักเรียนแต่ประการใด

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ ฉลวย กิริศิริกุล^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคใต้ของประเทศไทย

เฉลิมชัย อุบลพงศ์, "การศึกษาที่เกี่ยวกับความสามารถในการเลือกเรียนต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และบทบาทของโรงเรียนในการแนะนำในโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชัยนาท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๑), หน้า ๖๕.

ฉลวย กิริศิริกุล, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคใต้ของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๑๒), หน้า ๑๐๒.

ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๕๕๕ คน ผลปรากฏว่าอาชีพที่นักเรียนเลือกมากที่สุดตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ครู วิศวกร แพทย์ เกษตรกร พยาบาล นักบัญชี นักสังคมสงเคราะห์ เกสซิงกรและเลขานุการ นักเรียนทั้งหมดให้ความสำคัญมากแก่ตัวประกอบทางด้านคุณประโยชน์ของอาชีพ ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน คุณค่าทางเศรษฐกิจและโอกาสก้าวหน้าในการงาน ตัวประกอบที่สำคัญรองลงไปคือ ความมั่งหวังของครอบครัว คุณค่าทางสังคม และการถือตนตามอย่างในทางอาชีพตามลำดับ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ ชิคาร์ตัน บุญนุช^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๖ คน ผลปรากฏว่าอาชีพที่นักเรียนเลือกมากที่สุดตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่แพทย์ ครู พยาบาล วิศวกร เกสซิงกร นักบัญชี ตำรวจ นักการเมืองและเกษตรกร ทั้งหมดให้ความสำคัญมากแก่ตัวประกอบทางด้านคุณประโยชน์ของอาชีพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ความสามารถในการเรียน โอกาสก้าวหน้าในการงาน ความมั่งหวังของครอบครัว คุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสังคม และการถือตนตามอย่างในทางอาชีพ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ ลัดดา สุวรรณรัตน์^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพของนักเรียนโรงเรียนอาชีวศึกษาประเภทการช่างอุตสาหกรรม ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐๘ คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่เข้ามาเรียนใน

^๑ชิการ์ตัน บุญนุช, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๑๐๐.

^๒ลัดดา สุวรรณรัตน์, "แรงจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพและความมั่นใจที่จะออกไปประกอบอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนประเภทการช่างอุตสาหกรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๒), หน้า ๑๑๗.

โรงเรียนการช่างอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ เนื่องมาจากแรงจูงใจในด้านลักษณะของงาน เกียรติยศ ชื่อเสียง ความก้าวหน้า ประสบการณ์ ความสนใจ ความตระหนักในตนเอง การเงิน ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อยที่เข้าเรียนเนื่องจากแรงจูงใจทางค่านิยม และความจำเป็น

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ วารุณี อัสธีร์วัฒน์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคเหนือของไทย ใ้ช้ตัวอย่างจากโรงเรียน ๑๕ แห่ง จำนวน ๕๑๐ คน เป็นนักเรียนชาย ๒๐๗ คน นักเรียนหญิง ๓๐๓ คน ผลปรากฏว่าอาชีพที่นักเรียนเลือกมากตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ แกะครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร เกษตรกร เกษตรกร นักธุรกิจ นักบัญชี สังคมสงเคราะห์ นักเรียนทั้งหมดให้ความสำคัญของตัวประกอบทั้ง ๗ ตัวเท่ากัน คือ คุณประโยชน์ของอาชีพ คุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสังคม ความสามารถในการเรียน ความมุ่งหวังของครอบครัว โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน การถือคนตามอย่างในอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีอิทธิพลในการตัดสินใจในการเลือกอาชีพของนักเรียน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารุณี อัสธีร์วัฒน์, "ตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในภาคเหนือของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒),
หน้า ๑๓๓.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ จิตรอารี เนตรหิน^๑ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมแบบประสมภาคการศึกษา ๑๑ คือ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ๒๑๕ คน โรงเรียนสุนทรวิจิทยา ๒๓๑ คน พบว่านักเรียนมีค่านิยมทางอาชีพในเรื่องความก้าวหน้า เกียรติยศ ชื่อเสียง ทางค่านิยมบริการสังคม ทางด้านความเป็นผู้นำ ความเป็นอิสระ ความมั่นคง ปลอดภัย รายได้ และความพอใจในการทำงานกับธรรมชาติ และพบอีกว่านักเรียนที่สนใจอาชีพประเภทราชการ เช่น อาชีพครู แพทย์ พยาบาล ทหาร ตำรวจและอาชีพราชการอื่น ๆ มีค่านิยมทางความมั่นคง ปลอดภัยสูงกว่านักเรียนที่สนใจอาชีพอิสระ นักเรียนที่สนใจอาชีพอิสระมีค่านิยมทางด้านรายได้สูงมากกว่านักเรียนที่สนใจอาชีพอื่น

ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ สมพงษ์ มั่นระวัง^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสุโขทัย ไขกลุ่มตัวอย่าง ๔๕๐ คน พบว่าผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมากกว่าครู นักเรียนที่มีผู้ปกครองทำไร ทำนาทำสวน จะเลือกเรียนสายอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีอาชีพค้าขาย ครู และข้าราชการอื่น ๆ

^๑ จิตรอารี เนตรหิน, "การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมแบบประสม ภาคการศึกษา ๑๑ ปีการศึกษา ๒๕๑๓" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๓), หน้า ๑๐๒.

^๒ สมพงษ์ มั่นระวัง, "การศึกษาแนวโน้มของการเลือกเรียนต่อสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๓), หน้า ๑๖๑.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๓ พรณราย นิมขุนทด^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความมีนัยสำคัญของบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา ๒๕๑๓ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ สายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ สายอาชีพและนักเรียนฝึกหัดครูปีที่ ๒ จำนวน ๒๗๑ คน โดยใช้แบบสอบถามสองชนิดคือ แบบสำรวจความสนใจอาชีพและแบบทดสอบบุคลิกภาพ ซึ่งคัดแปลงมาจาก The Edwards Personal Preference Schedule ผลปรากฏว่านักเรียนชายสนใจอาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิทยา เช่นวิศวกรรมช่างเทคนิคและช่างอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาได้แก่อาชีพเกี่ยวกับองค์การ ได้แก่ทหาร ตำรวจ ข้าราชการและนักบัญชี อาชีพที่นักเรียนสนใจน้อยได้แก่อาชีพเกี่ยวกับงานกลางแจ้ง ได้แก่เกษตรกรรม ช่างสำรวจ เหมืองแร่ ประมง ป่าไม้และอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ ซึ่งได้แก่ตัวแทนและนายหน้า ผู้จัดการร้านค้า คนขายของในร้านและพนักงานเดินตลาด นักเรียนหญิงสนใจอาชีพเกี่ยวกับการให้บริการ ได้แก่ อาชีพนักสังคมสงเคราะห์พยาบาล สถาปนิกและนักเขียน อาชีพที่นักเรียนหญิงไม่สนใจเลยได้แก่ อาชีพเกี่ยวกับเทคนิควิทยา อาชีพเกี่ยวกับงานกลางแจ้งและอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ขวัญใจ เลอจันทร์^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทยในชนบท โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๕๗๕ ครัวเรือนจาก ๔๕ หมู่บ้าน ๑๕ อำเภอ ซึ่งเป็นครอบครัวที่อยู่นอกเขตเทศบาล ผลปรากฏว่า

^๑พรณราย นิมขุนทด, "ความมีนัยสำคัญของบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดราชบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๖๔.

^๒ขวัญใจ เลอจันทร์, "การเลื่อนฐานะทางสังคมของประชากรไทยในชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๕๒.

การศึกษาของบุตรมักจะมีความสัมพันธ์กับการศึกษาของบิดา คือถ้าบิดามีการศึกษาสูง ก็มีแนวโน้มที่จะส่งบุตรให้ได้รับการศึกษาสูงด้วย

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ จงดี ทุมโฮมิต^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๔ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๒๐ คน ผลปรากฏว่าผู้มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ คือตัวนักเรียนเอง ร้อยละ ๕๕.๒ นักเรียนชายหญิง ต้องการศึกษาคณะโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญเป็นจำนวนมากที่สุด และเลือกสายอาชีพศึกษาเป็นอันดับสอง นักเรียนชายเลือกสาขาวิชาช่าง เครื่องยนต์ และนักเรียนหญิงเลือกสาขาวิชาธุรกิจทั่วไปมากที่สุด เหตุผลในการเลือกเพราะชอบเรียนมากที่สุด

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากศึกษาภาคบังคับ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๔๗๒ ครอบครัว จาก ๔๕ หมู่บ้าน ๑๕ อำเภอ ซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาล ผลปรากฏว่าระดับการศึกษาของบิดามีส่วนสำคัญต่อการศึกษาของบุตรอย่างมาก บิดาที่ได้รับการศึกษาสูง อัตราส่วนของบุตรที่เรียนต่อจะมากกว่าบุตรที่บิดาได้รับการศึกษาน้อยหรือไม่เคยเรียนหนังสือเลย คือบิดาที่มีการศึกษาสูงกว่าประถม

^๑ จงดี ทุมโฮมิต, "การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๔ (วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๒๕.

^๒ ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา, "ปัจจัยที่ทำให้เด็กวัยรุ่นไทยในชนบทเลือกทำงานหรือศึกษาต่อหลังจากการศึกษาภาคบังคับ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔), หน้า ๗๖.

ปีที่ ๔ บุคคลที่เรียนต่อมีถึงร้อยละ ๗๒.๗ ส่วนคนที่บิคามีการศึกษาค่ากว่าประถมปีที่ ๔ หรือบิคาไม่ได้เรียนหนังสือมาก่อน บุคคลที่มีโอกาสเรียนต่อมีเพียงร้อยละ ๘.๓ และ ๗.๒ ตามลำดับ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ นาวัน รุ่งรส^๑ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ประเภทสหศึกษา ระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมและโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิม จังหวัดพระนคร ใชกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐๐ คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่เลือกเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพหรือโรงเรียนฝึกหัดครู หรือโรงเรียนที่สอนวิชาชีพอย่างอื่น นักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประสมเลือกเรียนวิชา เลขานุการมากที่สุด รองลงไปได้แก่ ช่างยนต์ ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์ พนักงานธนาคาร ช่างไฟฟ้า ครู ช่างเขียนแบบ ออกแบบตามลำดับ ส่วนนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิมเลือกเรียนช่างยนต์มากที่สุด รองลงไปได้แก่ครู ช่างก่อสร้าง ช่างออกแบบเขียนแบบ พยาบาลและเลขานุการ ตามลำดับ

ใน พ.ศ. ๒๕๑๕ จุฑาภรณ์ วรสุมันต์^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิคา มารดา กับการเลือกอาชีพของนักเรียน

นาวัน รุ่งรส, "เปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ประเภทสหศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมและโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบเดิม จังหวัดพระนคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔), หน้า ๓๖.

จุฑาภรณ์ วรสุมันต์, "ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิคา มารดา กับการเลือกอาชีพของนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๕๘.

โดยใช้แบบสอบถามที่ครอบคลุมเกี่ยวกับรายได้ อาชีพ ระดับการศึกษาและจำนวนบุตร
ของบิดา มารดา เป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือเทียบเท่าในวิชาชีพต่าง ๆ จำนวน ๑๗ แห่ง
เป็นจำนวน ๑๕๕๕ คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนสายอาชีพ บิดามารดามีรายได้
๒,๐๐๐ ถึง ๒,๕๐๐ บาท มีจำนวนมากที่สุดและปัจจัยที่มีผลต่อการ เลือกอาชีพของ
นักเรียนคือรายได้ระดับการศึกษาและจำนวนบุตรของบิดามารดา ส่วนอาชีพของบิดา
มารดานั้น ไม่มีผลต่อการ เลือกอาชีพของนักเรียน

ใน พ.ศ. ๒๕๑๕ ขวลิขิต บางณรงค์^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการ
เลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในพระนครและต่างจังหวัด ปีการศึกษา
๒๕๑๔ ใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนในพระนคร ๒ แห่ง นักเรียนชาย ๑๕๐ คน หญิง
๑๖๐ คน รวม ๓๐๐ คน และโรงเรียนในต่างจังหวัด ๒ แห่ง เป็นโรงเรียนในภาคเหนือ
และภาคกลาง นักเรียนชาย ๘๔ คน นักเรียนหญิง ๖๓ คน รวม ๑๔๗ คน ผลปรากฏ
ว่านักเรียนที่เลือกเรียนครูส่วนมาก ให้ความสำคัญในเรื่องความมีเกียรติ รองลงมา
จากความสามารถทางการเรียน ขณะที่นักเรียนเลือกอาชีพเกษตร สถาปนิก ให้ความสำคัญ
สำคัญด้านความสามารถทางการเรียน เป็นอันดับหนึ่ง นักเรียนมีความต้องการเลือก
ประกอบอาชีพครูปริญญามากที่สุด รองลงมาได้แก่วิศวกร พยาบาลปริญญา แพทย์
พยาบาล นายร้อยตำรวจ จาทหาร นายร้อยทหารบก ช่างไฟฟ้า และงานธุรกิจ
ตามลำดับ

๑ ขวลิขิต บางณรงค์, "การเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในพระนครและต่างจังหวัด ปีการศึกษา ๒๕๑๔ แผนกวิชาวิจัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๖๘.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๗ จุมพล หนีมพานิช^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแผนการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดากับแผนประกอบอาชีพของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๔๕ ราย จากโรงเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕ แผนกวิทยาศาสตร์ที่บิดามีอาชีพเป็นลูกจ้าง เอกชนและพ่อค้าส่วนใหญ่จะเลือกเป็นแพทย์ ขณะที่นักเรียนที่บิดาเป็นข้าราชการเลือกอาชีพอื่นน้อยกว่า ส่วนนักเรียนแผนกศิลปศาสตร์ที่บิดามีอาชีพทำงานอิสระและเป็นข้าราชการจะเลือกอาชีพข้าราชการเป็นจำนวนมากกว่านักเรียนที่บิดามีอาชีพเป็นลูกจ้าง เอกชนและพ่อค้า

ใน พ.ศ. ๒๕๑๗ นาวาอากาศโท นาคล คุ่มประวัติ^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหวังของบิดา มารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๔๗ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้าน ๑๕ อำเภอ ซึ่งเป็นครอบครัวที่อยู่นอก เขตเทศบาล ผลปรากฏว่าการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับระดับความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร เป็นอย่างมาก กล่าวคือบิดาที่ได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ขึ้นไป ส่วนใหญ่จะมีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป บิดามารดาที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และไม่เคยได้รับการศึกษาส่วนใหญ่มีความมุ่งหวังให้บุตรได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษา

^๑ จุมพล หนีมพานิช, แผนการศึกษาและการประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๕" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๑๓๖ - ๑๓๗.

^๒ นาวาอากาศโท นาคล คุ่มประวัติ, "ความมุ่งหวังของบิดามารดาในเขตชนบทไทยเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๗๐.

ใน พ.ศ. ๒๕๑๗ พรณี เปรมย์ เรือย^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทย ในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่มสาว จากกลุ่มตัวอย่าง ๑๕๗๕ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้าน ๑๕ อำเภอ ซึ่งเป็นครอบครัวที่อยู่นอก เขตเทศบาล ผลปรากฏว่าอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนชายมีผลต่อความนิยมในการประกอบอาชีพของคนหนุ่มสาวด้วย คือหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเกษตรกรมักจะนิยมอาชีพเกษตรกรรม ข้าราชการก็เลือกอาชีพรับราชการ ผู้ที่ค้าขายก็เลือกอาชีพค้าขาย ยกเว้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาดังแต่ชั้นประถมปีที่ ๗ ขึ้นไปนิยมอาชีพข้าราชการมากกว่าอาชีพค้าขาย

ใน พ.ศ. ๒๕๑๗ เลิศพร ภาระสกุล^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณค่าในค่านิยมการศึกษาและคุณค่าในค่านิยมเลือกอาชีพ ระหว่างประชากรพุทธกับคาทอลิก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนกลุ่มพุทธจำนวน ๒๐๘ ครัวเรือน และกลุ่มคาทอลิก ๒๐๐ ครัวเรือน ผลปรากฏว่าในกลุ่มพุทธนิยมให้บุตรชายทำอาชีพรับราชการมากที่สุด รองลงมาคืออาชีพทหาร ตำรวจ ส่วนกลุ่มคาทอลิกนิยมให้บุตรชายทำอาชีพช่างฝีมือ รองลงมาคือแพทย์ สำหรับบุตรีหญิงทั้งกลุ่มพุทธและคาทอลิกมีความมุ่งหวังไม่แตกต่างกันเลย คืออาชีพครู รองลงมาคือพยาบาล ทำสวน รับราชการ

^๑พรณี เปรมย์ เรือย, "ความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่มสาว" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๑๐๒.

^๒เลิศพร ภาระสกุล, "การเปรียบเทียบคุณค่าในค่านิยมการศึกษาและคุณค่าในค่านิยมเลือกอาชีพระหว่างประชาชนพุทธกับคาทอลิก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗), หน้า ๕๓.

ใน พ.ศ. ๒๕๒๐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดา จะมีส่วนต่อการตั้งความมุ่งหวังที่จะให้ลูกของตนได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ ยิ่ง บิดามารดามีการศึกษาสูงเท่าใด ก็ยิ่งจะมีหรือตั้งความมุ่งหวังที่จะให้บุตรได้รับการศึกษาสูงเท่านั้น

ใน พ.ศ. ๒๕๒๑ พรทิพย์ ศรีวัชรินทร์^๒ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนชายที่มีต่อการเลือกอาชีพของคนหนุ่มสาวในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศไทย ใช้กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในเขตเมือง ๒๑๘๓ ครัวเรือน และในเขตชนบท ๑๔๙๖ ครัวเรือน ผลปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนชายทั้ง ๒ เขตที่มีบิดาประกอบอาชีพใดต่างก็นิยมให้คนหนุ่มสาวเลือกประกอบอาชีพนั้นด้วย ยกเว้นหัวหน้าครัวเรือนที่มีบิดาประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตเมืองเท่านั้นที่ต้องการให้คนหนุ่มสาวเลือกประกอบอาชีพค่านวิชาชีพ ข้าราชการมากกว่าอาชีพเดิมของบิดา และพบว่าหัวหน้าครัวเรือนทั้ง ๒ เขตที่มีการศึกษาสูงต้องการให้คนหนุ่มสาวเลือกประกอบอาชีพค่านวิชาชีพ ข้าราชการมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งต้องการให้คนหนุ่มสาวประกอบอาชีพเกษตรกรรม สำหรับในเขตชนบทและประกอบอาชีพค้าขายช่างฝีมือ บริการในเขตเมือง

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : เอร่าวัฒการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๖๘.

^๒ พรทิพย์ ศรีวัชรินทร์, "การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของหัวหน้าครัวเรือนชายที่มีต่อการเลือกอาชีพของคนหนุ่มสาวในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๘๘.

ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ ผกาทิพย์ กระทบทอง^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การเปรียบเทียบความมุ่งหวังของบิดา เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย จากตัวอย่างของ เขตเมือง ๒๕๒๒ ราย และ เขตชนบท ๑๒๘๒ ราย ผลปรากฏว่าบิดาที่ประกอบอาชีพข้าราชการ ค้าขาย ช่างและบริการ ที่อาศัยใน เขตเมืองจะมีความมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป เช่นเดียวกับบิดาที่อยู่ในเขตชนบทในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และบิดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวมในเขตเมืองจะมีความมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปมากที่สุด ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพเดียวกันในเขตชนบทจะมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับประถมศึกษา มากที่สุด และพบว่าบิดาทั้งในเขตเมืองและ เขตชนบทที่ประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ ความชำนาญสูงกว่า เช่นข้าราชการ จะมีความมุ่งหวังให้บุตร เรียนในระดับที่สูงกว่า บิดาที่ประกอบอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญต่ำกว่า เช่นอาชีพเกษตรกร

ใน พ.ศ. ๒๕๒๒ มนัสวีร์ ญูเปียม^๒ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เข้าโรงเรียนพยาบาลดุสิต และ อนามัย กองทัพบก ใช้ประชากรจำนวน ๑๕๕ คน ผลปรากฏว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ บทบาทของบิดา มารดาหรือญาติ ที่เป็นทหาร การสนับสนุนของครอบครัว ความชอบการปฏิบัติงานในอาชีพพยาบาล การชักชวนของเพื่อนและความต้องการยศว่าที่ร้อยตรีหญิง

ผกาทิพย์ กระทบทอง, "การศึกษาเปรียบเทียบความมุ่งหวังของ บิดา เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในเขตเมืองและชนบทของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๕๓.

^๒ ร.อ.มนัสวีร์ ญูเปียม, "แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้า โรงเรียนพยาบาลดุสิต และอนามัย กองทัพบก" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๕๔.

ใน พ.ศ. ๒๕๒๓ สุวรรณ ลีลาภรณ์^๑ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพลตำรวจ ศึกษาเปรียบเทียบ นักเรียนพลตำรวจภูธรและนศรบาล ไขกลุ่มตัวอย่างแหล่งละ ๑๕๐ คน รวม ๒ แห่ง ผลปรากฏว่าทัศนคติใจเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพลตำรวจเรียงตามลำดับดังนี้ เลือกเข้าเรียนด้วยตนเอง เพราะชอบอาชีพนี้และเลือกตามความต้องการของบิดามารดา อาชีพตำรวจเป็นอาชีพที่มีโอกาสทำงานทันทีเมื่อเรียนสำเร็จ

การวิจัยในต่างประเทศ

ใน ค.ศ. ๑๙๔๑ เอ็ดวิน เอฟ ปีเตอร์^๒ (Edwin F. Peter) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวประกอบที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สุดท้าย ผลปรากฏว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็ก ได้แก่ ความคิดเห็นของบิดามารดา อิทธิพลของเพื่อน อิทธิพลของญาติพี่น้อง อิทธิพลของบุคคลที่นักเรียนรู้จัก โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน โอกาสที่จะได้งานทำ

^๑ ร.ต.ต.สุวรรณ ลีลาภรณ์, "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนพลตำรวจ ศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนพลตำรวจภูธรและนศรบาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๓), หน้า ๕๘.

๒

Edwin F. Peter, "Factors Which Contribute to Youth's Vocational Choices, Journal of Applied Psychology, 25 (October 1941): 428 - 430.

ใน ค.ศ. ๑๙๔๘ เค คัมปลิว เอ็ดมิสตัน และ ซี เชส สตาร์^๑
 (K.W. Edmiston and C.H. Star) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของเด็กหนุ่มสาว
 ที่มีต่ออาชีพ ผลของการศึกษาที่เกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็กใน
 โรงเรียนมัธยมแห่งรัฐโอไฮโอ ปรากฏว่าสิ่งที่ทำให้นักเรียนเลือกอาชีพคือ
 การได้มีโอกาสรับใช้เพื่อนมนุษย์ รองลงไปคือ ความพึงพอใจในงานนั้น การ
 ได้รับความเคารพที่เหมาะสม การได้รับความยกย่องจากผู้อื่นและความมั่นคงของ
 งานตามลำดับ

ใน ค.ศ. ๑๙๕๐ โรส เค โกลด์เสน และคณะ^๒ (Rose K.
 Goldsen and Others) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ
 รวมทั้งความคิดเห็นในด้านอาชีพของนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา จำนวน ๘,๘๓๐ คน
 จากมหาวิทยาลัย ๑๑ แห่ง ตั้งแต่ปี ๑๙๕๐ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์
 ทำติดต่อกันเป็นเวลาถึง ๑๐ ปี ผลของการวิจัยในเรื่องอาชีพปรากฏว่านักศึกษา
 สนใจอาชีพที่ต้องใช้ความริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

ใน ค.ศ. ๑๙๕๕ เอลิซาเบท บี เฮรลอค^๓ (Elizabeth B.
 Hurlock) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของเด็กจำนวน ๘,๘๑๓ คน

^๑ K.W. Edmiston, and C.H. Star, "Youth's Attitude Toward
 Occupation," Occupations, 26(January 1948), p. 213.

^๒ Rose K. Goldsen and Others, What College Students
 Think, (New York: D.Van Nostrand Company, 1960), p. 65.

^๓ Elizabeth B. Hurlock, Adolescent Development (New York:
 Mc Graw-Hill, 1955), p. 494.

อายุตั้งแต่ ๖ - ๒๐ ปี เพื่อศึกษาอุดมคติของเด็กเกิดจากบิคามารคา ครู บุคคลที่
 เด็กคุ้นเคยใกล้ชิดหรือรู้จักหรือเลือกจากบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ บุคคลสำคัญ
 ในสมัยตัวเอง ตัวละครในนวนิยายหรือบุคคลทางศาสนา ผลปรากฏว่า เด็กส่วนใหญ่
 เลือกบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ และบุคคลสำคัญในสมัยของตนเป็นบุคคลที่อยากถือ
 ตนตามอย่าง (Identification)

ใน ค.ศ. ๑๙๕๕ โลนี บี อีเซล และ เฮนรี เฮช ทาเทท ^๑
 (Lonnie B. Ezell, and Henry H. Tatate) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
 เด็กระดับมัธยมศึกษาของอนาคตอย่างไร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชายและ
 นักเรียนหญิง ๑,๕๗๒ คน พบว่านักเรียนเลือกอาชีพที่คล้ายคลึงกับบิคามารคา
 มีจำนวนปานกลาง และอาชีพที่นักเรียนชายสนใจมากที่สุดได้แก่ อาชีพที่สืบต่อมาจาก
 บรรพบุรุษ อาชีพที่ใช้วิชาชีพชั้นสูง (Professional) การค้า เกษตรกรรมและ
 อุตสาหกรรม ส่วนนักเรียนหญิงสนใจอาชีพที่ใช้วิชาชีพชั้นสูง (Professional)
 เสริม การค้าและงานภายในบ้านเป็นส่วนมาก

ใน ค.ศ. ๑๙๕๕ ริชาร์ด เอ็ม. สเตปเพนสัน ^๒ (Richard M.
 Stephenson) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความมุ่งหวังและการวางแผนในการ
 ประกอบอาชีพของนักเรียนเกรด ๘ จำนวน ๔๔๓ คน พบว่านักเรียนที่บิคามารคา
 ประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ทางด้านวิชาการในระดับสูง เช่นแพทย์ หนายความ
 นักบริหารก็มักจะมี ความมุ่งหวังและต้องการที่จะประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาการ
 ในระดับสูงด้วย ส่วนนักเรียนที่บิคามารคาประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้
 ทางด้านวิชาการมากนัก เช่นกรรมกรก็หวังที่จะประกอบอาชีพเดิมของบิคามารคา

^๑ Lonnie B. Ezell, and Henry H. Tatate, "High School
 Students Look to the Future" Journal of Educational Research
 49 (November 1955): 217 - 222.

^๒ Richard M. Stephenson, "Occupation Aspiration and Plan
 of Ninth Graders" The Journal of Educational Research 49 (May
 1955): 27.

ใน ค.ศ. ๑๙๕๖ เจมส์ เบร์ก โลออน^๑ (James Burke Lyon) ได้ศึกษา เกี่ยวกับการเลือกอาชีพ หาความแตกต่างลักษณะการเลือกอาชีพในด้าน ประสบการณ์ แรงจูงใจและองค์ประกอบทางบุคลิกภาพ ประชากรที่ใช้ เป็นนิสิตปีที่ ๑ ของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดในปี ๑๙๕๖ - ๑๙๕๗ ผลปรากฏว่าเลือกอาชีพได้เป็น อาชีพที่คล้ายคลึงกับอาชีพของบิดาและมีความต้องการดำเนินรอยตามบิดา

* ใน ค.ศ. ๑๙๕๖ คาร์ล จี การ์ริสัน^๒ (Karl G. Garrison) ได้ ทำการศึกษา เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของเด็ก ได้แบ่งองค์- ประกอบออกเป็น

๑. องค์ประกอบที่เป็นบุคคล ได้แก่บิดามารดา ญาติ พี่น้อง เพื่อน ตลอดจน ผู้ที่เด็กรู้จัก

๒. องค์ประกอบที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง เช่นเพศ สติปัญญา ค่านิยม ที่ยึดถือความสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และทัศนคติของ เด็กที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ

๓. องค์ประกอบที่มาจากสังคม เช่นความต้องการของสังคม ความ ต้องการของสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมาก เพราะความต้องการ ทางสังคมส่งผลถึงโอกาสที่จะไ้งานทำ และความก้าวหน้าในการทำงาน

ใน ค.ศ. ๑๙๕๗ เบอร์นาร์ด บาร์เบอร์^๓ (Bernard Baber) ได้ ทำการศึกษาพบว่า คนที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะมีแนวทางให้บุตรได้รับการศึกษาสูง

^๑ James Burke Lyon, "A Study of Experiental, Motivational and Personality Factors Related to Vocational Decission Versus Indecission," Dissertation Abstracts, 20 (October, 1959): 1269.

^๒ Karl G. Garrison, Psychology of Adolescence (5th ed., Englewood Gliff: Prentic-Hall Inc., 1956), pp. 415 - 423.

^๓ Bernard Baber, Social Stratification (New York: Hercourt, Brace and Company Inc., 1957), p. 395.

และการศึกษานี้ เป็นวิถีทางที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต และไปสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่มีเกียรติ การที่มุ่งให้เยาวชนได้มีแนวทางของชีวิตในอนาคต ต้องอยู่ที่การศึกษา

ใน ค.ศ. ๑๙๕๗ โรเบิร์ต เอิร์ดแมน^๑ (Robert. Lee Erdman) ได้ศึกษาถึงการเลือกอาชีพของเด็กชายวัยรุ่นที่เรียนช้า ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กวัยรุ่นเรียนช้านี้ได้ตระหนักถึงตนเองในการเลือกอาชีพและรู้จักตัวเองดี เป็นส่วนมาก ประสบการณ์ทางอาชีพที่ได้รับจากที่บ้านและชุมชนมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมากกว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียน ระดับการเลือกอาชีพได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบต่าง ๆ ในโปรแกรมของโรงเรียนน้อยมาก

ใน ค.ศ. ๑๙๕๗ โรเบิร์ต อาร์ เซียร์ส^๒ (Robert R. Sears) และผู้ร่วมงานทั้งหมด ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียนชาวอเมริกันในระดับชั้นกลางและชั้นต่ำ เกี่ยวกับความต้องการที่จะให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนต่อ ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ปกครองในระดับชั้นต่ำต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ต้องการให้มีความก้าวหน้าทางการศึกษา โดยจะกวัดขັນในเรื่องการศึกษาเล่าเรียน เพื่อจะได้ให้บุตรหลานมีโอกาสเรียนถึงชั้นมหาวิทยาลัย

^๑ Erdman, Robert Lee, "Vocational Choices of Adolescent Mentally Retarded Boys," Dissertation Abstracts, 17 (November, 1957): 2497.

^๒ Robert R. Sears, E.E. Maccoby, and H. Servin, Patterns of Child Rearing (Evanton, III, Row Peterson, 1957), p. 403.

ใน ค.ศ. ๑๙๕๗ วอลเตอร์ แอล แทนเซอร์^๑ (Walter L. Tanzer) ได้ศึกษา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและการเลือกอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายจำนวน ๑๘๓ คน ผลส่วนหนึ่งปรากฏว่าระดับความสนใจและระดับอาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับระดับการเลือกอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ นั่นก็คือในการเลือกอาชีพของเพศชายนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจและอาชีพของบิดา

ใน ค.ศ. ๑๙๕๘ วาเรน ดี กริบบอนส์ และพอล อาร์ ลอน^๒ (Warren D. Gribbons and Paul R. Lohnes) ได้ศึกษา เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๑๑๑ คน ทำติดต่อกันเป็นระยะเวลา ๕ ปี โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ผลที่ได้ปรากฏว่าความแตกต่างในเรื่องเพศ ทำให้นักเรียนมีค่านิยมทางอาชีพต่างกัน นักเรียนชายจะเลือกค่านิยมที่เกี่ยวกับรายได้และความมีเกียรติ ในขณะที่นักเรียนหญิงเลือกค่านิยมที่เกี่ยวกับการติดต่อกับคน และบริการให้กับสังคมมากกว่านักเรียนชาย

^๑ Walter L. Tanzer, "Vocational Choice and Personality: A Study of the Relationship of Personality to Choice of Vocational Field and Vocational Aspiration level." Dissertation Abstracts 17 (July 1957): 890.

^๒ Warren D. Gribbons and Paul R. Lohnes, "Shift in Adolescents' Vocational Values," The Personnel and Guidance Journal, 44, (November 1965): 248 - 252.

ใน ค.ศ. ๑๙๕๕ กับลิว เจ ทิปบอย และดับบลิว เอฟ แอนเดอร์สัน^๑
 (W.J. Dipboye and W.F. Anderson) ใช้แบบสอบถามโดยใช้ Rating Scale
 เพื่อวัดการให้ระบับความสำคัญแก่องค์ประกอบในการเลือกอาชีพ ๕ อย่างของนักเรียน
 ชายหญิงในชั้นปีที่ ๙ และชั้นปีที่ ๑๒ จำนวน ๔๒๓ คน ได้ผลว่านักเรียนทุกกลุ่มจัดให้
 ความน่าสนใจของงานอยู่ในอันดับแรกและความมั่นคงในการทำงานเป็นอันดับรองลงมา
 ผลของการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างเพศมีผลทำให้นักเรียนชาย
 และนักเรียนหญิงให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบในการเลือกอาชีพต่างกัน นักเรียนหญิง
 จัดให้ค่าความมีเกียรติ ความน่าสนใจของงาน สภาพการทำงานและการมีโอกาสได้
 ทำงานสัมพันธ์กับผู้อื่นมีอันดับสูงกว่าที่นักเรียนชายจัด ในขณะที่นักเรียนชายจัดให้
 เงินเดือน โอกาสก้าวหน้าและความมีอิสระในการทำงานอยู่ในอันดับสูงกว่านักเรียนหญิง

ใน ค.ศ. ๑๙๕๕ วิลเลียม เวล เอลส์เวิร์ธ^๒ (William Welch
 Allsworth) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเลือกอาชีพของนักวิทยาศาสตร์
 อเมริกัน ผลการวิจัยในค่านบุคคลที่ทำให้นักวิทยาศาสตร์สนใจในวิทยาศาสตร์มากที่สุด
 เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ครู สนิใจเอง บิดา เพื่อนที่แก่กว่า ญาติ เพื่อนรุ่นเดียวกัน
 นอกจากนั้นก็กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น มีผลต่อการปลูกฝังความสนใจทางวิทยาศาสตร์
 กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การเรียนวิทยาศาสตร์ในชั้น การทดลอง ชุมนุมวิทยาศาสตร์
 งานอิสระ การค้นคว้าและศึกษานอกสถานที่

^๑ W.J. Dipboye and W.F. Anderson, "The Ordering of
 Occupational Values by High School Freshmen and Seniors," The
 Personnel and Guidance Journal, 38 (October 1959): 121 - 124.

^๒

William Welch Allsworth, "Motivational Factors in
 Choice of Profession by American Scientists," Dissertation
 Abstracts 20 (October 1959): 1233.

ใน ค.ศ. ๑๙๖๑ โจเซฟ มาดีน เมอคอค^๑ (Joseph Madean Murdoch) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ผลปรากฏว่าในการเลือกอาชีพนักศึกษาในวิทยาลัยส่วนมากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เป็นความสนใจและความรู้เกี่ยวกับความสามารถของตัวเอง ประสบการณ์ต่างๆ ที่ช่วยให้นักเรียนส่วนมากตัดสินใจได้ดี ได้แก่ การสนทนากับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ และการอ่านหนังสือ

ใน ค.ศ. ๑๙๖๑ โอดิเซล อูเซล^๒ (Odell Uzzell) ได้ศึกษาถึงผู้ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชายชาวนิโกรในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียน ๑๔ แห่งใน Easton North Carolina จำนวน ๓๐๑ คน โดยใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและแบบสอบถาม ผลปรากฏว่านักเรียน ๗๐ % ตอบว่ารู้จักบุคคลที่ประกอบอาชีพที่นักเรียนเองอยากประกอบ และในจำนวนนี้ ๙๕ % ยอมรับว่าได้รับอิทธิพลจากบุคคลเหล่านั้นในเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพได้แก่ กลุ่มนักเรียนที่เลือกอาชีพช่างแก้ไขรถยนต์ รองลงมาได้แก่กลุ่มนักเรียนที่เลือกอาชีพครู ช่างอิฐ และช่างตัดเสื้อ กลุ่มนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลจากผู้ที่ตนรู้จักน้อยที่สุด ได้แก่กลุ่มนักเรียนที่เลือกอาชีพนักเล่นเบสบอลล์ นักแสดง ระบาย ช่างวิทยุและวิศวกร

^๑ Joseph Madean Murdoch, "An Investigation of the Factors Influencing the Occupational Choice of Selected College Student" Dissertation Abstracts, 21 (October 1961): 2361.

๒

Odell Uzzell, "Influences of Occupation Choice," The Personnel and Guidance Journal, 39 (April 1961): 666 - 669.

ใน ค.ศ. ๑๙๖๔ เจมส์ วี. ชานนอน^๑ (James V. Shannon) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในประเทศไทย จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนแถบชานเมืองพระนคร พบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่ำ คือผู้ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน และผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาชั้นนั้น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้บุตรได้เรียนหนังสือในชั้นสูง ๆ ถึงแม้ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าการศึกษาคือสิ่งจำเป็นแก่บุตร โดยเฉพาะบุตรในครอบครัว แต่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการให้บุตรเรียนต่อเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ใน ค.ศ. ๑๙๖๔ แอนน์ โร^๒ (Anne Roe) ได้กล่าวถึงรายงานวิจัยที่เกี่ยวกับอาชีพไว้หลายเรื่อง เช่น

โทร (Trow) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กนักเรียนชายและหญิงชั้นปีที่ ๔, ๑๐ และ ๑๒ จะเลือกอาชีพแบบ : (๑) น่าจะเป็นไปได้หรือ (๒) เป็นไปได้หรือ (๓) เพื่อฝัน ผลปรากฏว่า เด็กส่วนใหญ่พอใจที่จะเลือกอาชีพแบบที่เป็นไปได้ที่เขามีโอกาสจะทำได้จริง ๆ คนต่อมาคือ คราบ (Carp) ได้ศึกษาว่าอาชีพของผู้ปกครองและพื้นฐานความเป็นอยู่ของครอบครัว จะเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของเด็กหรือไม่ โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กชายอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๕ ปี ผลปรากฏว่า

^๑ James V. Shannon, "Factors Related to Achievement Among First Grade Pupils in Thailand," in The Role of Educational Research in Education Planning, ed. Prachoomsuk Achava Amrung and Others (Bangkok : Prachandra Press, 1964), p. 169.

^๒

Anne Roe, The Psychology of Occupation, New York, John Wiley and Sons, 1964, pp. 256 - 257.

อาชีพที่เด็กอยากทำ หรือหวังที่จะได้ทำอยู่ในระดับ เกี่ยวกับอาชีพของบิดาและของปู่

นอกจากนี้ แอนน์ โรยง โกลด์วาล์วถึงงานวิจัยของอีกหลายท่าน ซึ่งได้ศึกษาถึงตัวประกอบพวกนี้พวกแรกคือ ปีเตอร์ คาแปลน และเอ็นดิกคอต (Peter, Kaplan and Endicott) ทั้ง ๓ ท่านได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างคนละพวกกัน และในวาระที่ต่างกัน โดยปีเตอร์ ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กชั้นมัธยมปลาย เอ็นดิกคอตศึกษากับเด็กชั้นปีที่ ๑๑ และ ๑๒ และคาแปลน ได้ศึกษากับบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยไอคาโฮ เป็นการศึกษาถึงตัวประกอบ ซึ่งมีผู้ปกครอง ญาติ เพื่อน ครู บุคคลในอาชีพนั้น หนังสือ ความสามารถของตนเอง วิชาที่เรียนไป คะแนนสอบว่าอะไรมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพมากที่สุดจากการให้กลุ่มตัวอย่างให้หมายเลขแก่ตัวประกอบเหล่านี้ โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ ปรากฏว่านักเรียนมัธยมให้ผู้ปกครองมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ส่วนพวกบัณฑิตให้วิชาที่เรียนไปมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง และพวกที่สอง เอ็ดมินตัน และสตาร์ (Edminston and star) ได้ศึกษากับนักเรียนชั้นปีที่ ๙ - ๑๒ ว่าในการเลือกอาชีพ เด็กจะคำนึงถึงสิ่งใดมากที่สุด โดยให้กลุ่มตัวอย่างให้หมายเลขเรียงตามความสำคัญแก่ตัวประกอบ ซึ่งมีความมีชื่อเสียง เศรษฐกิจ ความมานะ สังคม ความมั่นคง สุขทรียะ ความจำเป็น ความสามารถ ผลการวิจัยปรากฏว่า ความมั่นคงของอาชีพมีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพเป็นอันดับหนึ่ง

ใน ค.ศ. ๑๙๖๕ จี.อี.ทอมสัน^๑ (G.E. Thompson) ได้ทำการศึกษาถึงคุณค่าของอาชีพของเด็ก High School ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่องนี้ก็เพื่อสำรวจความเชื่อของซูเปอร์ (Super) ว่าเด็กชั้นปีที่ ๙ เป็นเด็กชั้นที่เรียกว่าขั้นของการสำรวจ (Vocational exploration stage) แล้วผู้วิจัยใช้ Value scale ที่ปรับปรุงเอามาจาก Center's (1949) Study scale อันนี้จะประกอบด้วยลักษณะของงาน ๑๐ อย่าง ผู้วิจัยได้เอาไปให้เด็กชั้นปีที่ ๙

^๑ G.E. Thompson, "Occupational Values of High School Students," The Personnel and Guidance Journal, 44 (December 1965): 850 - 853.

ของโรงเรียน High School จำนวน ๑๐ แห่ง ในรัฐคาลิฟอร์เนีย จำนวน ๒,๒๕๗ คน และต่อมาได้ให้เด็กชุกเก้มนี่ ซึ่ง เหลือ ๑,๗๕๐ คน ตอบแบบสอบถาม ชุกเก้มนี่ เด็กพวกนี้ เป็นเด็กปีที่ ๒ แล้วในตอนนี ผลปรากฏว่าประมาณ ๘๐ % ของ เด็กจะจึลค่าคัมคุณตาของอาชีพดังนี้ เป็นอาชีพที่น่าสนใจ เป็นอาชีพที่มีโอกาสได้แสดง ตัว เป็นอาชีพที่มีตำแหน่งถาวร และเป็นอาชีพที่มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น ๕๐ % - ๗๐ % เลือกอาชีพที่มีโอกาสได้รับการยกย่องจากผู้อื่น อาชีพที่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น อาชีพ ที่มีอิสระในการงาน อาชีพที่มีรายได้สูง ส่วนคุณค่าของอาชีพอีก ๒ อันคือ อาชีพที่มี โอกาสเป็นผู้นำและอาชีพที่ได้เป็นนายคน มีคน เลือกค่ากว่า ๕๐ % นอกจากนั้นแล้ว การ เปรียบ เทียบการจึกร ะดับความสำคัญของคุณค่าของอาชีพของ เด็กตอน เป็น เด็กปีที่ ๑ และ เด็กตอน เป็น เด็กปีที่ ๒ พบว่าค่าตอบของ เด็กปีที่ ๒ ประมาณ ๓/๔ เหมือน ค่าตอบ ตอน เป็น เด็กปีที่ ๑ และยัง ได้มีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าของอาชีพกับ ลักษณะทางสังคมของ เด็ก พบว่า เด็กที่ให้ความสำคัญกับอาชีพที่มีโอกาสเป็นผู้นำส่วนมาก จะ เลือกอาชีพที่ได้รับการ ยกย่อง ต่างกับเด็กที่พอ เป็น เพียงพอค่าหรือพวกเขา ส่วน เด็กที่ เลือกอาชีพที่น่าสนใจ จะ เป็น เด็กที่มีผล เรียนอยู่ในระดับสูงกว่า เด็กอื่น ๆ ส่วน เด็กที่ เลือกอาชีพที่มีโอกาสได้ เป็นนาย จะ เป็น เด็กในตัว เมืองและได้คะแนนค่า และ เป็น เด็กที่ไม่ค่อยไปโบสถ์ เด็กที่ เลือกอาชีพที่ให้ ความมั่นคง จะ เป็น เด็กที่พ้อมี ตำแหน่งไม่ได้รับความยกย่อง เป็น เด็กที่อยู่ในชนบท และมีแม่ทำงานนอกบ้าน ส่วน เด็กที่ เลือกอาชีพที่สนับสนุน เอกภาพของตนเอง จะมีเด็กกว่า ๘๐ % ที่ เลือก เป็น เด็กที่ เข้า เรียนต่อในมหาวิทยาลัยกับ เด็กที่ได้คะแนน เรียนดี

ใน ค.ศ. ๑๙๖๕ ฟิลลิป เอ เปอร์โรน (Philip A. Perrone) สร้างแบบทดสอบขึ้นวัดค่านิยมและการ เลือกอาชีพ อาชีพของนัก เรียนหญิงชั้นปีที่ ๗

Philip A. Perrone, "Values and Occupational Preference of Junior High School Girls" The Personnel and Guidance Journal 44, (November 1965) : 254-257.

และ ๘ จำนวน ๑๘๖ และแบบสอบถามกับบิดามารดาของนักเรียนด้วย ผลปรากฏว่า บิดามารดาและบุตรต่างมีความเห็นตรงกันว่า ค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญมากที่สุดคือ การมีรายได้และความมั่นคงในอนาคต ค่านิยมโดยทั่วไปที่สำคัญได้แก่การช่วยเหลือผู้อื่น ทำงานเกี่ยวกับวัตถุและไม่ต้องทำงานตามคำสั่งใคร นอกจากนี้ เด็กที่มีระดับสติปัญญาสูงมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนดี มีปัญหาส่วนตัวน้อย เลือกอาชีพที่มีโอกาสแสดงออก และอาชีพที่นำความพอใจส่วนตัวมาให้ และยังต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป เพื่อนำทุนไปสู่จุดหมายในชีวิตที่ตั้งไว้ ตรงกันข้ามเด็กที่มีสติปัญญาดีและมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนต่ำ จะไม่สนใจการแสดงออกของตนและตั้งจุดหมายในงานอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของตน

ใน ค.ศ. ๑๙๖๕ สุลเลแมน ซีติน โอซอกลู (Suleyman Cetin Ozoglu) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอาชีพของนักเรียนที่ประสบความสำเร็จตามความสามารถ และต่ำกว่าความสามารถในทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนประเภทละ ๒๐๗ คน เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นรองปีสุดท้ายที่อยู่ในโครงการของรัฐอิดลินอยส์ ผลปรากฏว่านักเรียนที่ประสบความสำเร็จตามความสามารถจะมีความมั่นคง เชื่อมั่นตนเอง ทั้งในด้านบุคลิกภาพและการเลือกอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีความสำเร็จต่ำกว่าความสามารถ นักเรียนที่ประสบความสำเร็จต่ำกว่าความสามารถมักจะเลือกอาชีพที่ไม่อยู่ในระดับเดียวกับความสามารถทางวิชาการและความสนใจ

Suleyman Cetin Ozoglu, "A Comparison of Occupational Choices of Achieving and Underachieving High School Juniors," Dissertation Abstracts, 25 (May, 1965): 6397 - 6398.

ใน ค.ศ. ๑๙๖๖ โรเบิร์ต เอ็ม ทิปทอน^๑ (Robert M. Tipton) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่กำลังเรียนวิชาการศึกษา เพื่อเตรียมตัวเป็นครูจำนวน ๓๑๗ คน และแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาเรียนวิชาการศึกษาเบื้องต้น และเลือกวิชาการศึกษาเป็นวิชาเอก อีกกลุ่มเรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น ผลปรากฏว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าครูเป็นแรงจูงใจอันดับแรกในการตัดสินใจเลือกจุดหมายในอาชีพ นักศึกษาที่จะประกอบอาชีพครูเหล่านี้จะมีความใกล้ชิดกับครูที่พวกเขาเคยของมากกว่านักศึกษาที่เลือกเรียนสาขาวิชาอื่น

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ เบิร์ต เอ็น ออดามส์^๒ (Bert N. Adams) ได้ศึกษาถึงการแสวงหาความสำเร็จของคนหนุ่ม ๆ ในการเลื่อนขั้นทางสังคมและอิทธิพลของบิดามารดากับเครือข่าย ซึ่งเขาได้พบปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบุตรในอนาคตก็คือการศึกษาของบิดามารดา ว่ามีทัศนคติในการให้คำแนะนำแก่บุตรอย่างไร เขาได้สรุปว่าบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูง ก็มักจะให้บุตรได้ศึกษาในระดับสูงด้วย ส่วนบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ความต้องการที่จะให้บุตรศึกษาในระดับสูงก็น้อยลง

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ ชาลส์ เอฟ เอลตัน และแฮร์ริท เอ โรส (Charles F. Elton and Harritte A. Rose) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนิสิตหญิง

^๑ Robert M. Tipton, "Vocational Identification and Academic Achievement," Journal of Counseling Psychology, 13 (April, 1966): 425 - 435.

^๒ Bert N. Adams, "Occupational Position, Mobility, and the Kin at Orientation," American Sociological Review 32 (June 1967): 364 - 367.

^๓ Charles F. Elton and Harritte A. Rose, "Significance of Personality in the Vocational Choice of College Woman," Journal of Counseling Psychology, 14 (July 1967): 293 - 300.

ที่เลือกอาชีพแตกต่างกัน โดยศึกษาจากนิสิตหญิงชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๖๓๗ คน ที่มหาวิทยาลัย
เคนตักกี ผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตหญิงเลือกอาชีพแตกต่างกันนี้มีบุคลิกภาพและความ
ถนัดแตกต่างกัน อาชีพที่นิสิตหญิงมีความสนใจเลือกมากที่สุด ได้แก่อาชีพแพทย์ นักสังคม-
สงเคราะห์และครู รองลงมาได้แก่พยาบาล นักคิดปะ มนุษยวิทยา นักบริหาร นัก
ปกครอง นักวิทย์ นักธุรกิจการเงินตามลำดับ มีนิสิตจำนวนร้อยละ ๒๑.๐๔ ไม่สามารถ
ตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งได้เกี่ยวกับบุคลิกภาพ มีคะแนนเฉลี่ยของบุคลิกภาพด้าน
ความเข้าใจทางการศึกษา (Scholarly Orientation) ต่ำกว่านิสิตที่เลือกอาชีพศิลปะ
และมนุษยวิทยา

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ คี.วี.กลาสส์และเจ.อาร์.ฮอลล์ (D.V. Glass and
J.R. Hall) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาของ
ผู้ปกครองที่มีความรู้ระดับชั้นประถมศึกษาในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
Harford Shire สหราชอาณาจักร ผลปรากฏว่าบิดาในกลุ่มอาชีพผู้บริหารงาน
ชั้นสูงร้อยละ ๘๐ บิดาในกลุ่มที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพร้อยละ ๓๔.๗ บิดาในกลุ่มอาชีพใช้
แรงงานฝีมือร้อยละ ๕๐ บิดาในกลุ่มปฏิบัติงานไร่มือร้อยละ ๓๕ มีความต้องการให้
บุตรได้รับการศึกษาจนจบมัธยมศึกษาขึ้นไป ส่วนบิดาในกลุ่มอาชีพปฏิบัติงานไร่มือ
ร้อยละ ๓๓.๔ ไม่มีความต้องการให้บุตรได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา และ
พบว่าถ้าบิดามารดามีการศึกษาดีมักจะมีทัศนคติให้บุตรมีความก้าวหน้าและได้รับการศึกษา
สูง

D.B. Glass and J.R. Hall, "Social Mobility in Britain:
A Study of Inter-Generation Changes in Status," in Social
Mobility in Britain, ed. D.V. Glass (London: Routledge and Kegan
Paul Ltd., 1967), pp. 181 - 182.

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ ฟู บอลดี ^๑ (Faud Baali) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความปรารถนาทางการศึกษาของเด็กนักเรียนหญิงในวิทยาลัยแห่งอิรัก พบว่า การศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความมุ่งหวังในการศึกษาของบุตรหญิง นั่นคือ บิดาของเด็กหญิงที่มีการศึกษาสูง บุตรจะมีความมุ่งหวังในการศึกษาสูงด้วย

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ เจนาริ โคลลาโซ ^๒ (Jenaro Collazo) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนอาชีพของเด็กหนุ่มสาว Puerto Rican กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิงจากสิบโรงเรียน จำนวน ๕๑๕ คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่อยู่ในแหล่งอุตสาหกรรมในเมือง บิดาประกอบอาชีพชั้นสูงหรือรับราชการ มักจะเลือกอาชีพชั้นสูง ส่วนนักเรียนที่อยู่ในชนบท บิดาเป็นชาวนาหรือทำงานหนัก จะเลือกอาชีพในระดับต่ำเป็นส่วนมาก

ใน ค.ศ. ๑๙๖๗ มอริส โรเซนเบิร์ก ^๓ (Morris Rosenberg) ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาว่ามีตัวประกอบใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับวิทยาลัยในประเทศอเมริกา จากการศึกษาพบว่าตัวประกอบด้านหนึ่ง ได้แก่สังคมที่เด็กอาศัยอยู่ อันได้แก่มารดา ญาติพี่น้อง ฐานะทางสังคม ฯลฯ และความคิดเห็นของตัวเอง อันได้แก่ความเชื่อมั่นในตนเอง จุดหมายปลายทางของชีวิตจะเขามามีส่วนร่วมช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็กแต่ละคน ก็เพราะ

^๑ Faud Baali, "Educational Aspiration Among College Girls in Iraq," "Sociology and Social Research" 51 (July, 1967): 489.

^๒ Jenaro Collazo, "Occupational Plans of Puerto Rican Youth" Dissertation Abstracts 28(October 1967): 1534 - 1535.

^๓ Morris Rosenberg, Occupations and Values, p. 125.

สิ่งเหล่านั้นจะเข้ามามีส่วนในการเตรียมให้เด็กเลือกอาชีพตามที่สังคมต้องการ ตัวประกอบที่มีอิทธิพลในการเลือกอาชีพที่สำคัญอีกตัวหนึ่งก็คือ การตอบสนองแรงงานที่บุคคลเราทำงานลงไปที่สำคัญเห็นจะได้แก่ เงินและอำนาจ ตัวประกอบดังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นเพียงตัวประกอบภายนอกที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่นและสังคมเท่านั้น แต่ยังมีตัวประกอบซึ่งเกิดขึ้นภายในบุคคลนั้นเอง อันได้แก่ความสามารถของบุคคลเราแต่ละบุคคล ก็เพราะว่าในแต่ละอาชีพนั้นมีความต้องการบุคคลที่มีระดับสติปัญญาในระดับต่าง ๆ กันออกไป และในบางอาชีพก็ยังคงต้องการความสามารถพิเศษของบุคคลแต่ละบุคคลอีกด้วย นอกจากตัวประกอบเหล่านั้นแล้วในเวลาตัดสินใจเลือกอาชีพของเด็กแต่ละคน เขาก็ยังคำนึงคุณค่าของอาชีพแต่ละอาชีพ ความสนใจที่มีต่ออาชีพนั้นอีกด้วย จากผลการวิจัยพบว่า ตัวประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเลือกอาชีพของเด็กเหล่านั้นก็คือ เป็นอาชีพที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วย ตัวประกอบที่สำคัญรองลงมาได้แก่ความมีหน้ามีตาและมีเกียรติในสังคมและความก้าวหน้าในการทำงาน

ใน ค.ศ. ๑๙๖๔ เกริชมา กุลเต° (Krishna Gulati) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอาชีพของนักเรียนชายในชั้นเกรดเอของโรงเรียนในรัฐปันจาบ ประเทศอินเดีย จำนวน ๑๐๖ คน ผลปรากฏว่าบิดามารดามีอิทธิพลต่อเด็กเกี่ยวกับทัศนนิยมและแรงจูงใจ นักเรียนอินเดียมีความพยายามมากเกี่ยวกับความสำเร็จในด้านวิชาการ มีความกังวลใจน้อยกว่าเด็กอเมริกัน

Krishna Gulati, "An Exploration of Vocationality Relevant Motivation Among Tenth Grade Boys in Panjab, India." Dissertation Abstracts 29 (August, 1968): 480.

ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ เมริสัน แมกซ์ เอลลอย^๑ (Merrison Max Elroy) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกเรียนต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาคอนปลายของ U.I.W.A. ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีบิดามารดามีการศึกษาสูงส่วนมากมุ่งหวังที่จะเรียนถึงชั้นมหาวิทยาลัย ส่วนนักเรียนที่มีบิดามารดาไม่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมุ่งหวังจะเรียนพาณิชย์หรือเทคนิค

ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ วิเดียม เอช สเวลล์ และวิมล พี ชาร์^๒ (William H. Sewell and Vimol P. Shah) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาของบิดามารดาและความปรารถนาในการศึกษาของบุตร พบว่าความสำเร็จทางการศึกษาทั้งของบิดาและมารดา จะมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่จะมีส่วนในการกระตุ้นการศึกษาของบุตร ยิ่งบิดามารดามีการศึกษาสูง บุตรมักยอมรับการกระตุ้นที่จะรับการศึกษาสูงด้วย

ใน ค.ศ. ๑๙๖๙ จอห์นโรเบิร์ต โคคราน^๓ (John Robert Cochran) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความเข้าใจตนเอง (Self-Concept) กับ

^๑ Merrison Max Elroy, "An Analysis of Selected Characteristics of 1968 UIWA High School Seniorx and their Choices of an Institution Officing Past School Education," Dissertation Abstracts International, 44 (June 1968): 2966.

^๒ William H. Sewell and Vimol P. Shah, "Parental Educational and Children's Educational Aspiration and Achievement," American Sociology Review 33 (April, 1968): 208.

^๓ John Robert Cochran, "The Relationship of the Self-Concept to School Motivation and Level of Occupational Aspiration," Dissertation Abstracts, 29 (March, 1969): 2958.

แรงจูงใจทางด้านการเรียนและระดับความปรารถนาทางอาชีพของนักเรียนชั้นปีที่ ๕ และ ๑๒ ผลปรากฏว่าแรงจูงใจทางด้านการเรียนและระดับของความปรารถนาทางอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ แรงจูงใจทางด้านการเรียนและระดับความปรารถนาทางอาชีพของนักเรียนที่เตรียมตัวจะเรียนสายอาชีพและสายสามัญไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ รีซ แชนเน่ ^๑ (Reece Channay) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพของเด็ก ซึ่งสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของชุมชนระดับการศึกษาเพศและระดับอาชีพของผู้ปกครอง พบว่าความต้องการด้านอาชีพของนักเรียนหญิงแตกต่างจากนักเรียนชาย เพราะแนวทางที่จะนำไปสู่ความเป็นใหญ่แตกต่างกัน และจุดเด่นในด้านความสำเร็จก็แตกต่างกัน

ใน ค.ศ. ๑๙๖๘ วานิก เอส เอกดี ^๒ (Vanik S. Eaddy) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเกษตรกรรมในรัฐหลุยส์เซียนา จำนวน ๘๔๑ คน พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลจากมากไปหาน้อยคือบิดามารดา เพื่อน บุคคลในอาชีพที่เขาเลือกญาติ บุคคลภายในโรงเรียนและพระนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวและรายได้ของครอบครัวอีกด้วย

^๑ Reece Channay, "Vocational Values of Children as They Relate to Economic Community, Grade Level, Sex and Parental Occupational Level," Dissertation Abstracts 30 (September 1969): 2957.

^๒ Vanik S. Eaddy, "The Influence of Selected Factors on the Vocational Choices of Vocational Agricultural Students in Louisiana" Dissertation Abstracts 30 (September 1969): 2959.

ใน ค.ศ. ๑๙๓๔ ไอร์วิง เครส^๑ (Irving Krauss) ได้ทำการศึกษาเด็กในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ผลปรากฏว่าเด็กในครอบครัวที่มีความสามารถศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป บุตรจะได้รับการศึกษาถึงชั้นอุดมศึกษาขึ้นไปส่วนใหญ่ ครอบครัวที่มีความสามารถมีการศึกษาไม่จบชั้นมัธยมศึกษา บุตรส่วนใหญ่ในครอบครัว เหล่านี้จะไม่ได้รับการศึกษาถึงชั้นอุดมศึกษา

ใน ค.ศ. ๑๙๗๕ เจมส์ วิลเลียม แมคคอลลีย์^๒ (James William Mc. Cawley) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านความสนใจในอาชีพของนักเรียนปัญญาอ่อนที่สามารถจะเรียนได้ชั้น ๔ - ๑๒ จำนวน ๕๑ คน พบว่าเด็กชายจำนวนมากที่สุดชอบอาชีพทางด้านเครื่องจักรและการก่อสร้าง เด็กชายที่อายุน้อยสนใจด้านดูแลสัตว์และการทำสวนผักผลไม้ ดอกไม้ เด็กชายที่อายุมากสนใจอาชีพบริการอาหารและเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือ งานชักรีดเป็นอาชีพที่นักเรียนสนใจน้อยที่สุด นักเรียนหญิงส่วนมากชอบงานด้านบริการบุคคล บริการอาหาร ดูแลคนไข้ ส่วนงานดูแลบ้านและบริการชักรีดไม่ค่อยได้รับการเลือก

^๑ Irving Krauss, "Sources of Educational Aspirations Among Working-Class Youth," American Sociological Review 29 (December 1974): 405.

^๒ James William Mc. Cawley, "The Development of Interests of Educable Mentally Retarded Students," Dissertation Abstracts, 36 (January 1975): 4402 - 4403.

ใน ค.ศ. ๑๙๗๕ ดอนเนล ลินดา บลิเซท ° (Donnell Linda Blisset) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกโครงการการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ และอาชีพที่จะทำของนักเรียนชั้นปีที่ ๑๒ ของโรงเรียนในรัฐมิสซิสซิปปี จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๕๖ คน ผลปรากฏว่าบิดามารดาผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจของนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาและอาชีพ และนักเรียนส่วนมากรู้ถึงโครงการเกี่ยวกับการศึกษาอาชีพอย่างกว้างขวาง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Donnell Linda Blisset, "A Study of the Perceptions of the Twelfth Grade Students from a Selected High School Regarding the Availability and Desirability of Vocational Education Programs and Careers," Dissertation Abstracts, 39 (October 1978) : 2212.